

ŁĄCZA NAS MIKROPROJEKTY
SPÁJAJÚ NÁS MIKROPROJEKTY

ZWIĄZEK EUROREGION „TATRY”

NOWY TARG 2015

© Copyright by Związek Euroregion „Tatry” w Nowym Targu

Projekt graficzny / Grafický návrh
Bogumił Kružel / AF Raster

Fotografie / Fotografie
Archiwum Związku Euroregion „Tatry” i beneficjentów projektów

Redakcja, skład, łamanie, korekta / Redakcia, sadzba, zalamowanie, korektúra
Studio fotografii i reklamy / AF Raster
ul. Podgórska 62 a, 32-020 Wieliczka, www.raster.pl

Tłumaczenia / Preklady
Agencja BTB Tomasz Wicik

Druk i oprawa / Tlač a viazanie
Drukarnia Grafixdruk

ISBN 978-83-939249-4-3

Wydawca / Editor
Związek Euroregion „Tatry” w Nowym Targu
ul. Sobieskiego 2, 34-400 Nowy Targ
tel. +48 18 266-99-81
e-mail: pwt@euroregion-tatry.eu
www.pwt.euroregion-tatry.eu

Publikacja współfinansowana przez Unię Europejską z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego oraz z budżetu państwa w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007–2013

Publikácia spolufinancovaná Európskou úniou z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a štátneho rozpočtu v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007–2013

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI FUNDUSZ
ROZWOJU REGIONALNEGO

SPIS TREŚCI / OBSAH

Wstęp / Úvod	-	5
Poznać przeszłość / Spoznať minulosť	-	9
Kierunek kultura / Smer kultúra	-	21
Szlaki transgraniczne / Cezhraničné chodníky	-	37
Na dwóch kółkach wokół Tatr / Na bicykli okolo Tatier	-	55
Eko-projekty / Eko-projekty	-	65
Sport – pasja – zdrowie / Šport – vášeň – zdravie	-	75
Bezpieczeństwo przede wszystkim / Bezpečnosť predovšetkým	-	87
Akcja aktywizacja / Akcia aktivizácia	-	99
Lista zrealizowanych projektów / Zoznam zrealizovaných projektov	-	112

WSTĘP ÚVOD

Szanowni Czytelnicy!

Oddajemy do Waszej dyspozycji publikację podsumowującą realizację mikroprojektów na polsko-słowackim pograniczu w ramach unijnego programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007–2013. Związek Euroregion Tatry w Nowym Targu z czterema partnerami Stowarzyszeniem Region „Beskidy”, Stowarzyszeniem Euroregion Karpacki – Polska oraz z Wyższą Jednostką Terytorialną w Preszowie i Wyższą Jednostką Terytorialną w Żylinie od października 2008 roku do września 2015 roku wdrażał projekt parasolowy. W ramach tego projektu biuro Euroregionu Tatry zrealizowało 143 mikroprojekty o łącznej wartości około 5 034 000 EUR, które były dofinansowane z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w kwocie około 4 102 000 EUR. Beneficjentami tych projektów były jednostki samorządu terytorialnego, domy kultury, szkoły, kluby sportowe, stowarzyszenia, fundacje, muzea i parki narodowe oraz inne instytucje niedochodowe z powiatów gorlickiego, limanowskiego, myślenickiego, nowosądeckiego, nowotarskiego, tatrzańskiego i miasta

Vážení čitatelia!

Odovzdávame do Vašich rúk publikáciu, v ktorej zhrňujeme realizáciu mikroprojektov na polsko-slovenskom pohraničí v rámci európskeho Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007–2013. Zväzok Euroregión „Tatry” v Nowom Targu spolu so štyrmi partnermi: Združením Región „Beskydy“, Združením Karpatský Euroregión – Poľsko, Vyšším územným celkom v Prešove, Vyšším územným celkom v Žiline implementoval od októbra 2008 do mája 2015 strešný projekt. V rámci tohto projektu realizovala kancelária Euroregiónu Tatry 143 mikroprojektov s celkovou hodnotou 5 034 000 EUR, ktoré získali finančnú podporu z Európskeho fondu regionálneho rozvoja vo výške 4 102 000 EUR. Prijímateľmi týchto projektov boli jednotky územnej samosprávy, domy kultúry, školy, športové kluby, združenia, nadácie, múzeá a národné parky ako aj iné neziskové organizácie z okresov Gorlice, Limanów, Myślenice, Nowy Sącz, Nowy Targ, Tatry a z mestského okresu Nowy Sącz. Všetky projekty mali cezhraničný charakter a zúčastňovali sa na nich slovenskí partneri

na prawach powiatu Nowy Sącz. Wszystkie projekty miały charakter transgraniczny i partnerów słowackich z kraju preszowskiego i żylińskiego. Chociaż dostępne środki były stosunkowo niewielkie, to osiągnięto wymierne i interesujące produkty oraz rezultaty, które przyczyniły się do rozwoju pogranicza polsko-słowackiego po obu stronach Tatr. Wielka w tym zasługa naszych euroregionalnych beneficjentów, ich pomysłów i zaangażowania, oraz sprawnego i profesjonalnego zarządzania projektami przez pracowników biura Euroregionu w Nowym Targu. Wyrażam przekonanie, iż przykłady wybranych 44 projektów, które przedstawiamy w tej publikacji według następujących tematów: *Poznać przeszłość, Kierunek kultura, Szlaki transgraniczne, Na dwóch kółkach wokół Tatr, Sport – pasja – zdrowie, Eko-projekty, Bezpieczeństwo przede wszystkim, Akcja aktywizacja*, staną się inspiracją do przygotowania i realizacji kolejnych wspólnych polsko-słowackich przedsięwzięć w ramach nowego programu Interreg PL-SK 2014–2020.

Dyrektor Biura Euroregionu Tatry
Antoni Nowak

z Prešovského a Žilinského kraja. Napriek tomu, že dostupné prostriedky boli pomerne nevelké, boli dosiahnuté merateľné a zaujímavé výstupy a výsledky, ktoré prispeli k rozvoju poľsko-slovenského pohraničia na oboch stranách Tatier. Veľkú zásluhu na tom majú naši euroregionálni prijímatelia, ich nápady a angažovanosť a tiež náležité a profesionálne riadenie projektov zamestnancami kancelárie Euroregiónu v Nowom Targu. Som presvedčený, že príklady vybraných 44 projektov, ktoré prezentujeme v tejto publikácii v členení na nasledujúce tematické oblasti: *Spoznať minulosť, Smer kultúra, Cezhraničné chodníky, Na bicykli okolo Tatier, Šport – vášň – zdravie, Eko-projekty, Bezpečnosť predovšetkým, Akcia aktivizácia* budú inšpiráciou na prípravu a realizáciu ďalších spoločných poľsko-slovenských aktivít v rámci nového programu Interreg PL-SK 2014–2020.

Riaditeľ Kancelárie Euroregiónu „Tatry“
Antoni Nowak

POZNAĆ PRZESZŁOŚĆ SPOZNAŤ MINULOSŤ

Motywnym przewodnim projektów prezentowanych w dziale *Poznać przeszłość* jest historyczne dziedzictwo regionu, jego zachowanie i przybliżanie poprzez różnorodne popularyzatorskie, naukowe i artystyczne przedsięwzięcia. W XXI wieku trudno nie korzystać z dobrodziejstw technologii cyfrowej, dlatego wiele projektów realizowanych w partnerskiej współpracy przez muzea i instytucje kultury w Polsce i na Słowacji opierało się na digitalizacji zbiorów i zasobów oraz udostępnianiu ich za pośrednictwem Internetu. Powstałe bazy internetowe ułatwiają nie tylko dostęp do zasobów, często skrywanych w muzealnych archiwach, ale i są rzetelnie opracowane merytorycznie i atrakcyjne wizualnie. Jak potrzebne i ważne były to przedsięwzięcia świadczą wysokie i wciąż rosnące statystyki odwiedzających, które prowadzone są na powstałych w ramach projektu stronach internetowych. O tym że poznawanie historii, szczególnie tej najbliższej, związanej z miejscem, w którym się mieszka i żyje, nie musi być tylko trudną lekcją do odrobienia, ale fascynującą i twórczą przygodą, świadczą działania prowadzone podczas warsztatów archeologicznych na zamkach w Muszynie i Kamenicy, a także projekt poświęcony historii i tradycji flisactwa pienińskiego.

Sprievodným motívom projektov prezentovaných v časti *Spoznať minulosť* je historické dedičstvo regiónu, jeho zachovanie a priblíženie prostredníctvom rôznorodých popularizačných, vedeckých a umeleckých aktivít. V 21. storočí nie je problémom využívanie vymožeností digitálnych technológií, preto mnohé projekty realizované v rámci partnerskej spolupráce múzeí a kultúrnych inštitúcií v Poľsku a na Slovensku sa zakladalo na digitalizácii zbierok a fondov a ich sprístupňovaní prostredníctvom Internetu. Vzniknuté internetové databázy nielen uľahčujú prístup k fondom, často skrývaným v archívoch múzeí, ale sú tiež spoľahlivo vecne spracované pri zachovaní atraktívneho spôsobu ich prezentácie. Potrebu a dôležitosť realizácie takýchto aktivít potvrdzujú vysoké a stále rastúce štatistiky návštevníkov webových stránok prevádzkovaných v rámci projektu. Skutočnosť, že spoznávanie histórie, najmä tej najbližšej, spojené s miestami, v ktorých bývame a žijeme, nemusí byť len náročná domáca úloha, ale fascinujúce a tvorivé dobrodružstvo, potvrdzujú aktivity realizované počas archeologických tvorivých dielní na hradoch v Muszynie a v Kamenici a projekt venovaný dejinám a tradícii pieninského pltníctva.

■ Ocalić od zapomnienia fotografie polsko-słowackiego Podtatrza i Tatr

Beneficjent: Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu

Partner: Múzeum v Kežmarku

Wartość projektu: 43 154,72 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 36 681,51 EUR

Region Podtatrza i Tatr z bogactwem przyrody, dziedzictwa kulturowego i tradycji był przedmiotem zainteresowania wielu fotografów od początku istnienia tej sztuki. Zbiory fotograficzne są jednak rozproszone, niedocenione i nie opracowane oraz niedostatecznie chronione. Skrywane w muzealnych szufladach czy prywatnych albumach nie są skutecznie upowszechniane. Dostrzegając tę lukę, instytucje kultury działające na pograniczu polsko-słowackim: Miejski Ośrodek Kultury i Muzeum Podhalańskie im. Czesława Pajerskiego w Nowym Targu oraz Muzeum w Kieżmarku zrealizowały projekt *Ocalić od zapomnienia fotografie polsko-słowackiego Podtatrza i Tatr*, w ramach którego opracowano, zdigitalizowano i udostępniono własne zasoby fotograficzne oraz fotografie znajdujące się w prywatnych zbiorach, użyte przez uczestników konkursu na najciekawsze zdjęcia historyczne, który rozpisano w ramach projektu. Dzięki technologii cyfrowej archiwalne zdjęcia mogły zaistnieć na największym forum publicznym, jakim jest sieć internetowa. Na specjalnie stworzonej stronie pod adresem www.album.nowytarg.pl pomieszczono obszerny przegląd spuścizny fotograficznej, liczący w sumie ponad 900 zdjęć, z Nowego Targu i Kieżmarku z okresu od końca XIX wieku do roku 1945. Sepiowe i czarno-białe fotografie, wykonane przez fotografów zawodowych, amatorów i anonimowych autorów, których nazwisk dziś nie potrafimy ustalić, udokumentowały i zapamiętały widoki często już utracone, ludzkie twarze i ulotne chwile, sceny małomiasteczkowego życia, przebrzmiałe wydarzenia i sytuacje, ocalając od zapomnienia część historii i ducha minionego czasu. W ramach projektu wydano również album z wybranymi fotografiami oraz przygotowano obszerną wystawę prezentowaną w Muzeum Podhalańskim i w Kieżmarku. W wyniku tych działań opracowano także lekcje muzealne pt. *Historia Nowego Targu w archiwalnej fotografii od połowy XIX w. do roku 1945*. Powstała również publikacja zatytułowana *Leksykon fotografów tatrzańskich*, zawierająca około 800 biografii fotografów zawodowych, amatorów i turystów, którzy fotografowali Tatry, Spisz, Orawę, Podhale i Liptów od początku istnienia fotografii do początku II wojny światowej.

■ Studium porównawcze tradycyjnej architektury orawskiej na starej fotografii ze stanem obecnym

Beneficjent: Muzeum Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej

Partnerzy: TURIST – ORAVA, združenie pre rozvoj cestovného ruchu a historických tradícií Oravy v Dolnom Kubíne, Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wartość projektu: 39 813,98 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 33 841,88 EUR

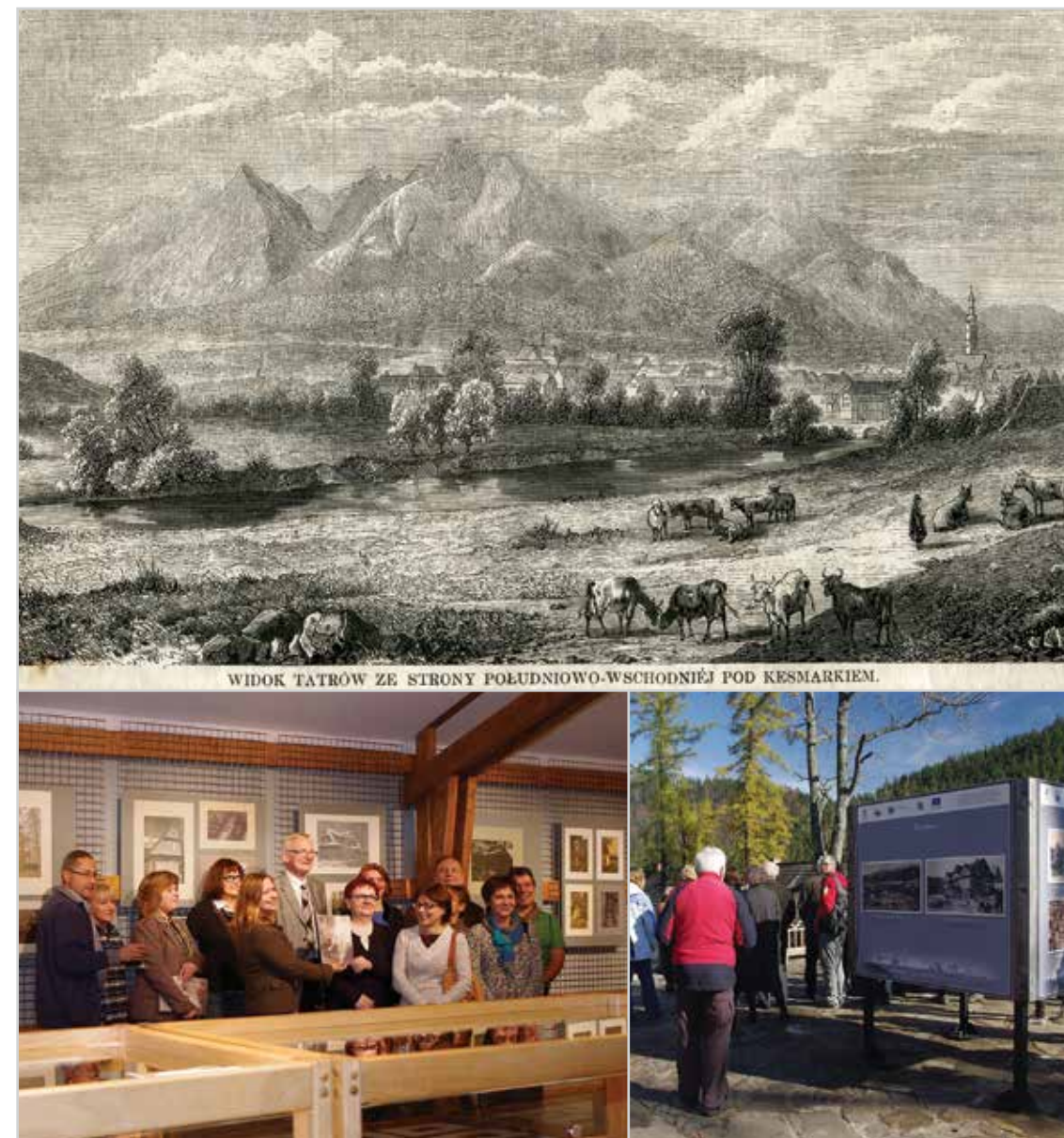
Orawa to kraina pogranicza, gdzie ścierały się wpływy państwa polskiego i węgierskiego i przenikały tradycje wielu grup narodowościowych, co zaowocowało powstaniem oryginalnej tradycji orawskiej z jej barwnym folklorem, zwyczajami pasterskimi, muzyką i architekturą. Muzeum Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej zajmuje się między innymi pozyskiwaniem i ochroną tradycyjnej zabudowy orawskiej. Współpraca z partnerem słowackim w ramach projektu *Studium porównawcze tradycyjnej architektury orawskiej na starej fotografii ze stanem obecnym* przyniosła całościowe spojrzenie na zabytki drewnianego budownictwa ludowego w Polsce i na Słowacji, na obszarze zajmowanym przez gminy Jabłonka, Lipnica Wielka, Raba Wyżna, Czarny Dunajec oraz w okresie Námestovo. Bytča, Oravski Podzámok, Štatná Ochrana Prirody a Krajiny w Dolnym Kubíne, Slovenska Narodna Knjižnica w Martine, Małopolska Organizacja Turystyczna w Krakowie, Muzeum Etnograficzne w Krakowie, Muzeum Tatrzańskie w Zakopanem, Muzeum Oravskej Dediny w Zubercu, Biblioteka Główna PTTK w Krakowie, Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Krakowie udostępniły swoje zbiory i archiwa do naukowej kwerendy. Pozyskane materiały zostały zeskanowane i posłużyły do opracowań naukowych, wystawienniczych i publikacji. Równocześnie wykonano dokumentację fotograficzną zachowanych zabytków orawskiej architektury. Na tej podstawie przeprowadzono wstępne rozpoznanie stanu dziedzictwa materialnego, które było dalej opracowywane w postaci studium porównawczego. Powstała również strona internetowa pod adresem www.orawa.eu/Projekt/wersjapl.html, na której opublikowano w formie cyfrowej materiały zgromadzone w trakcie kwerend archiwalnych i terenowych. Podsumowaniem projektu była wystawa, na którą złożyło się 120 fotosów najciekawszych obiektów orawskiej architektury, które warto poznać i zobaczyć. Ekspozycja gościła w kościele pw. Matki Bożej Śnieżnej znajdującym się w skansenie w Zubrzycy Górnej oraz w Centrum Edukacji Przyrodniczej Tatrzańskiego Parku Narodowego w Zakopanem.

■ Obraz Tatr i Podtatrza utrwalony na kartach pocztowych

Beneficjent: Tatrzański Park Narodowy
Partner: Múzeum v Kežmarku
Wartość projektu: 34 201,49 EUR
Dofinansowanie z EFRR: 29 071,27 EUR

Obraz Tatr utrwalany przez lata na kartach pocztowych nie był dotychczas przedmiotem zainteresowania polskich badaczy – geografów, fotografów, historyków. To wielka szkoda, ponieważ najstarsze pocztówki z przełomu XIX i XX wieku, a także wykonywane później, ukazują nie tylko przyrodę i krajobrazy, tatrzańskie widoki miejsc popularnych i chętnie odwiedzanych, ale dokumentują także większość podtatrzańskich osad, a w nich znaczące, zwykle nowo wznoszone hotele, pensjonaty, zakłady lecznicze i wille, co sprawia, że są one często jedynym i niezastąpionym dokumentem ukazującym nie tylko rozwój turystyki, taternictwa, sportów zimowych, ale także przemiany, jakie zachodziły w Tatrach. Tatrzański Park Narodowy oraz Muzeum w Kieżmarku są właścicielami kilkunastotysięcznego zbioru pocztówek o tematyce tatrzańskiej. Są to pocztówki wydane zarówno w języku polskim, jak i słowackim oraz starsze, opisane w języku węgierskim i niemieckim. W ramach realizacji projektu dokonano digitalizacji zbiorów oraz rzeczowego merytorycznego i historycznego opracowania. Karty pocztowe skatalogowano, co znacznie ułatwia poruszanie się w ogromnych zasobach i odnajdywanie poszukiwanych tematów i informacji. Zbiór pocztówek dostępny jest na stronie internetowej pod adresem <http://krokus.tpn.pl/pocztowki/pocztowki.php>. Baza ta jest stale powiększana i aktualizowana. Reprodukcje najciekawszych kart pocztowych można też było obejrzeć na wystawach plenerowych w Kuźnicach w Zakopanem i na dziedzińcu zamku w Kieżmarku. Interesująca i owocna była sesja popularno-naukowa pt. *Od dagerotypu do fotopocztówki*. Podczas dwudniowego spotkania swoją wiedzą o najstarszych tatrzańskich pocztówkach oraz historii fotografii tatrzańskiej dzielili się specjaliści z Polski i Słowacji. W ramach projektu powstało również wydawnictwo albumowe, które jest kompendium wiedzy na temat pocztówek tatrzańskich i jedynym tak kompleksowym opracowaniem dotyczącym zarówno polskich, jak i słowackich zbiorów.

■ Poznajemy życie codzienne na muszyńskim zamku

Beneficjent: Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna

Partner: Obćianske združenie „Kamenná veža”

Wartość projektu: 33 321,70 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 28 323,45 EUR

Muszyna to pięknie położone miasto uzdrowisko, siedziba dawnego starostwa należącego do biskupów krakowskich, które aż do czasów rozbiorów nazywano ze względu na dużą niezależność i zamożność państwem muszyńskim. Doliną Popradu biegł od zarania średniowiecza szlak handlowy, a granicy z Węgrami strzegł zamek górujący nad miastem, usytuowany na południowym grzbiecie Koziejówki, który oblewały z trzech stron wody Popradu, Muszynki i Szczawnika. Miejsce to zwane Basztą dziś jest chętnie odwiedzanym punktem widokowym z zachowanymi pozostałościami zamkowych murów. Projekt *Poznajemy życie codzienne na muszyńskim zamku* realizowany z partnerem słowackim miał przybliżyć dzieje zamku muszyńskiego, zamku Kamenica jak również mało znaną wiedzę o życiu codziennym w średniowiecznych warowniach. Istotnym elementem projektu były badania archeologiczne, które przeprowadzone zostały na zamku muszyńskim w jego południowej części i na dziedzińcach. Ręcznie ściągane warstwy ziemi pokazały nawarstwienia gromadzące się w czasie funkcjonowania zamku i po jego zniszczeniu, odsłoniły też mury oraz struktury z gliny, drewna i kamienia. W badanych warstwach ziemi odnaleziono ciekawe zabytki z metalu, takie jak ostrogi, groty, małe fragmenty zbroi rycerskiej, oraz fragmenty naczyń, kafli. Przedmioty te po wydobyciu zinwentaryzowano i poddano konserwacji, a z wykonanych replik przygotowano ekspozycję. Edukacyjny charakter miały warsztaty archeologiczne, które poprowadzono w trakcie wykopalisk. Uczniowie z Polski i Słowacji uczestniczyli w historycznych wykładach multimedialnych i zajęciach praktycznych dotyczących konserwacji i opisu wydobytych artefaktów. Równie kształjące były wspólne wycieczki zorganizowane do zamków Rytro, Czorsztyn Niedzica oraz do Plavca i Kamenicy. Ciekawą propozycją był konkurs plastyczny i literacki pod tytułem *Jak sobie wyobrażam zamki w Kamenicy i Muszynie w przyszłości – jak powinny być odbudowane i jaką rolę mogą spełniać w życiu lokalnych społeczności*.

■ Dunajec – wspólna rzeka – wspólna sprawa

Beneficjent: Zespół Placówek Oświatowych w Sromowcach Niżnych

Partnerzy: Spojena szkoła, Spišská Stará Ves,
Gmina Czorsztyn

Wartość projektu: 35 975,81 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 30 579,43 EUR

Dunajec w odcinku pienińskim tworzy malowniczy przełom, uważany za jeden z najpiękniejszych w Europie, a spływ tratwami, zręcznie kierowanymi przez pienińskich flisaków, to największa atrakcja turystyczna regionu. Kładka pieszo-rowerowa, zrealizowana dzięki funduszom unijnym w 2006 roku, która łącznie wpisując się w oba brzegi Dunajca, nie tylko połączyła dwie przygraniczne miejscowości Sromowce Niżne i Czerwony Klasztor, ułatwiając wzajemne kontakty, ale i zachęciła lokalne społeczności do tworzenia wspólnych projektów promujących i chroniących dziedzictwo przyrodnicze i kulturowe. Wizytówką Pienin jest flisactwo, uprawiane zarówno przez Polaków, jak i Słowaków, które po obu stronach granicy ma swoją historię i tradycję. W ramach projektu *Dunajec – wspólna rzeka – wspólna sprawa* zainicjowano powstanie Izby Historii Flisactwa, zlokalizowanej w Zespole Placówek Oświatowych w Sromowcach Niżnych. Wyposażona ona została w niezbędny sprzęt wystawienniczy, m.in. tablice i gabloty, sprzęt multimedialny, nie mogło tu zabraknąć repliki łodzi flisackiej i kompletnego flisackiego stroju. W tworzenie Izby zaangażowani byli uczniowie szkół ze Sromowiec Wyżnych i Niżnych oraz z partnerskiej szkoły w Spiskiej Nowej Wsi, współtworząc ekspozycje historyczną, przyrodniczą i dotyczącą legend pienińskich, do których często odwołują się flisacy podczas spływu. Izba stała się też miejscem spotkań oraz organizowanych warsztatów literackich, przyrodniczych i artystycznych. Ekologiczny i kształcący charakter miała akcja sprzątania brzegów Dunajca i jego lokalnych dopływów, która odbyła się w tym samym czasie na obu brzegach granicznej rzeki. Wiele radości przyniosły lekcje pływania i wspólny spływ uczniów łodziami w grupach polsko-słowackich. Zorganizowano również konkurs multimedialny na prezentację lub film pod tytułem *Moja historia flisu*.

Projekty z dziedziny kultury to jedna z najpopularniejszych form współpracy polsko-słowackiej. Działania o charakterze „ludzie dla ludzi” uaktywniają mieszkańców nawet najmniejszych miejscowości pogranicza. Przygotowywanie projektów i ich realizacja angażuje dzieci, młodzież i dorosłych, sprzyja wymianie doświadczeń i wzajemnemu poznaniu, przyczyniając się do przełamywania barier i nawiązywania trwałych więzi pomiędzy lokalnymi społecznościami. Wiele z prezentowanych tu dokonań to przykład owocnej kontynuacji współpracy nawiązanej podczas wcześniejszych działań transgranicznych, wspieranych ze środków unijnych. Imprezy kulturalne, wystawy, wycieczki, festyny, gry terenowe, wspólne warsztaty edukacyjne i artystyczne sprzyjają prezentacji własnych osiągnięć i dokonań, uczą i co równie ważne, sprawiają ich uczestnikom po prostu dużo radości. W ramach projektów powstaje też wiele trwałych produktów, w tej edycji można wymienić chociażby platformę widokową w Raciechowicach, park miniatur w Ropie i ciekawe publikacje książkowe, które przyczyniają się do promocji regionu.

Projekty v oblasti kultúry sú jednou z najrozšírenejších foriem polsko-slovenskej spolupráce. Do aktivít typu „ľudia pre ľudí“ sa zapájajú obyvatelia aj tých najmenších obcí na pohraničí. Do prípravy projektov a ich realizácie sa zapájajú deti, mládež a dospelí, čo prispieva k výmene skúseností a vzájomnému spoznávaní, napomáha pri prekonávaní prekážok a nadväzovaní udržateľných vzťahov medzi miestnymi spoločnosťami. Mnohé z prezentovaných výsledkov sú príkladom úspešného pokračovania v spolupráci nadviazanej počas predchádzajúcich cezhraničných aktivít podporovaných z európskych prostriedkov. Kultúrne podujatia, výstavy, zájazdy, slávnosti, hry v teréne, spoločné vzdelávacie a umelecké tvorivé dielne prispievajú k prezentovaniu vlastných výsledkov a úspechov, učia a – čo je rovnako dôležité – jednoducho prinášajú ich účastníkom veľa radosti. V rámci projektov vznikajú tiež mnohé trvalé výstupy, v tomto období môžeme uviesť napríklad vyhliadkovú platformu v Raciechowiciach, park miniatúr v Ropie a zaujímavé knižné publikácie, ktoré prispievajú k propagácii regiónu.

■ Jak bardzo jesteśmy do siebie podobni Gorlice – Bardejov

Beneficjent: Gorlickie Centrum Kultury

Partner: Kultúrne a turistické centrum Bardejov

Wartość projektu: 11 087,36 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 9 424,26 EUR

W latach 2006–2007 samorządy trzech miast przygranicznych: Bardejov, Gorlice i Krynica, jako partnerzy w trzech komplementarnych projektach w ramach Programu Inicjatywy Wspólnotowej Interreg III A Polska – Republika Słowacka, wybudowali i powołali do życia trzy domy polsko-słowackie. Powstanie tych placówek stworzyło nie tylko fizyczną, ale także instytucjonalną przestrzeń dla realizacji i dalszego rozwoju współpracy przygranicznej. Projekt pod tytułem *Jak bardzo jesteśmy do siebie podobni* realizowany przez Gorlickie Centrum Kultury i Kultúrne a turistické centrum w Bardejovie to kolejny krok w rozwijaniu i podtrzymywaniu zapoczątkowanej niegdyś współpracy. Głównym celem projektu była prezentacja i promocja współczesnych artystów pogranicza, dziedzictwa kulturalnego i tradycji ludowych. Cykl wystawienniczy zainaugurowała wystawa pod tytułem *Koronka klockowa*. Artystka ze Słowacji Jana Frajkorova pokazała drogę twórczą, jaką przeszła od wyrabiania tradycyjnej koronki klockowej do nowoczesnych form, w których łączy różne materiały nici, drewno, kamień oraz różne techniki, tworząc „koronkowe” prace przestrzenne, często z elementami malarstwa. Alternatywne i twórcze artystki podejście cieszyło się dużym zainteresowaniem zwiedzających, szczególnie tych, którym bliska jest tradycyjna sztuka wyrabiania koronek. Po obu stronach granicy wśród uczniów szkół przeprowadzono konkurs na najpiękniejszą kartkę bożonarodzeniową. Wyróżnione prace zaprezentowano na wystawie *Życzenia bożonarodzeniowe dzieci polskich i słowackich*. Okazją do zapoznania się z zabytkami miasta partnerskiego była wystawa fotografii *Detal architektoniczny Bardejova*. Ponadto w Domu Polsko-Słowackim imienia Dušana Jurkoviča w Gorlicach swoje prace prezentował współczesny malarz słowacki Pavel Miochalic. Na wernisażu i wystawie pt. *Rzeźba* pokazano prace Slávki Kollárovičovej-Naháľkovej i Vladimíra Naháľka. Ojciec z córką tworzą oryginalne drewniane i epoksydowe rzeźby, rysunki oraz ubiory. Podsumowaniem projektu była międzynarodowa konferencja, podczas której odbyła się promocja publikacji i prezentacja panoramicznej, wirtualnej wycieczki po Domach Polsko-Słowackich, w Gorlicach i Bardejovie, które można zobaczyć na stronie www.wirtualnydps.pl.

Architektura Beskidu Niskiego w miniaturze

Beneficjent: Stowarzyszenie Pogranicza, Ropa

Partner: Hornošarišské osvetové stredisko v Bardejove

Wartość projektu: 29 599,45 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 25 159,53 EUR

Wieś Ropa, gdzie swoją siedzibę ma Stowarzyszenie Pogranicza, leży w pięknym zakątku Beskidu Niskiego nieopodal powstałego w 1995 roku jeziora Klimkówka. Zachował się tu oryginalny barokowo-klasycystyczny pałac Bonerów otoczony pięknym parkiem. Unikatowa i malownicza jest architektura kościoła pw. św. Michała Archanioła – drewnianą nawę otaczają murowane wieże zwieńczone barokowymi hełmami. W ramach projektu realizowanego ze słowackim partnerem poszerzono ofertę turystyczną tego miejsca. W historycznym centrum wsi, nieopodal kościoła powstał park miniatur przedstawiający zbytki pogranicza polsko-słowackiego w Beskidzie Niskim. Modele trzydziestu obiektów sakralnych, cerkwi i kościołów, oraz zabytków ludowego budownictwa drewnianego wykonano w skali 1:25. Autorem modeli pieczętowanie odtworzonych na podstawie oryginałów jest artysta Janusz Kuliga. Prezentacja tworzy mapę terenową, alejka spacerowa jest symboliczną granicą państwową, która jednak nie dzieli, ale pozwala na całościowe spojrzenie na podobieństwa i różnice w architekturze pogranicza. Każdą miniaturę w parku opatrzono tablicą informującą o położeniu i historii danego miejsca, a także o godzinach otwarcia i warunkach zwiedzania rzeczywistych obiektów, zapraszając do odwiedzenia, chociażby Leszczyn, Przysłupu, Hańczowej, Ropek, Męciny Wielkiej, Owczar w Polsce i miejscowości słowackich, takich jak Hraničné, Frička, Lukov Venecia, Zboj, Tročany, Hervartov, Jedlinka czy Krive. Co ciekawe, wybór eksponatów do parku miniatur, nie był prostą selekcją budowli najbardziej znanych, ale skupił się na tych, których uroda i piękno wciąż czeka na odkrycie. Interesujące może być porównanie oryginału kościoła w Ropie z jego miniaturowym odpowiednikiem. Kształtująca jest analiza porównawcza tradycyjnego budownictwa ludowego na przykładzie pogórzańskiej zagrody z okolic Ropy czy łemkowskiej chyży z okolic Łosia z zagrodą słowacką z terenu Bardejova. Równie okazałe jak oryginał prezentuje się kościół w Sękowej, a jego niezwyklej urody i lekkości dachy, które zdają się przeczyć prawom fizyki, można podziwiać w tym miejscu również z perspektywy lotu ptaka.

■ **Turystyka ponad granicami – wspólna platforma integracji mieszkańców i rozwoju Raciechowic i Vitanovej**

Beneficjent: Gmina Raciechowice

Partnerzy: Obec Vitanová,

Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział w Dobczycach

Wartość projektu: 45 062,55 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 38 303,16 EUR

Projekt *Turystyka ponad granicami – wspólna platforma integracji mieszkańców i rozwoju Raciechowic i Vitanovej* jest kontynuacją trwającej od pięciu lat współpracy gmin Raciechowice i Vitanova, a realizacja tego przedsięwzięcia miała na celu lepsze poznanie walorów turystycznych i geografii obszaru oddalonego od siebie o 90 km, ale tworzącego jeden euroregion, oraz integracji, poprzez edukację dzieci i osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Trwałym elementem projektu jest powstanie platformy widokowej w Raciechowicach, która pięknie wpisując się w krajobraz Pogórza Wielickiego i Beskidu Wyspowego, pozwala na podziwianie przepięknej panoramy Beskidów i Tatr. Punkt widokowy wyposażony w lunetę stanowi atrakcję turystyczną regionu, wzmacniając jego ofertę, i służy mieszkańcom jako miejsce spotkań i realizacji wydarzeń kulturalnych czy edukacyjnych. Wśród wielu działań zaplanowanych w przed projekcie dużym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty fotograficzne, w których uczestniczyli uczniowie szkół z Vitanovej i Gruszowa. Zajęcia odbywały się w Polsce i na Słowacji, doświadczeni instruktorzy zapoznali młodzież z zasadami fotografii, metodami fotografowania pejzaży, obiektów i postaci. Jedne z zajęć w terenie odbyły się na platformie, gdzie powstały panoramiczne zdjęcia Beskidu Wyspowego. W warsztatach malarskich oprócz uczniów partnerskich szkół uczestniczyli podopieczni Środowiskowego Domu Samopomocy w Zegartowicach. Ciekawe i kształcące były zajęcia geograficzno-przyrodnicze odbywające na platformie widokowej oraz w Zespole Szkół nr 2 w Gruszowie. W programie znalazły się takie zagadnienia jak flora i fauna obszaru, na którym realizowany jest projekt, ze szczególnym uwzględnieniem przyrody Gminy Raciechowice. Młodzież pracowała z mapami, atlasami, albumami, przygotowując trasy turystyczne, omawiając zagadnienia zarówno pod względem kulturowym, jak i przyrodniczym i geograficznym. W ramach projektu opracowano również gry plenerowe dotyczące partnerskich gmin, wydrukowano puzzle i promujące walory turystyczne karty pocztowe.

■ Transgraniczny dialog kulturowy

Beneficjent: Miejska Biblioteka Publiczna w Limanowej

Partner: Oravská knižnica Antona Habovštiaka w Dolnom Kubíne

Wartość projektu: 18 009,09 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 15 307,73 EUR

Partnerskie kontakty pomiędzy miastami Limanowa i Dolny Kubin zostały nawiązane już w 1968 roku, za sprawą umowy podpisanej przez ówczesne województwa krakowskie i Bańska Bystrzyca. Biblioteki tych miast i skupione wokół nich lokalne środowiska artystyczno-kulturalne współpracują ze sobą od lat 80. XX wieku. W jubileuszowe obchody czterdziestolecia współpracy wpisuje się projekt zatytułowany *Transgraniczny dialog kulturowy*. Na projekt złożyły się trzy działania. Pierwszym z nich był konkurs fotograficzny *Transgraniczny dialog w obiektywie*. Wzięło w nim udział 97 uczestników, 50 z Polski i 47 ze Słowacji. 720 fotografii wykonanych przez zawodowych fotografików i amatorów pokazywało unikalne walory turystyczne i krajobrazowe Podhala, Spisza, Orawy, Gorców, Pienin i Liptowa, ludzi tu mieszkających, zwyczaje, architekturę i osobliwości przyrodnicze. Nagrodzone i wyróżnione prace zostały opracowane i opublikowane w wydawnictwie albumowym. Ponadto zorganizowano wystawy pokonkursowe, które gościły w Limanowej i Dolnym Kubinie. Literaci polscy i słowaccy z Limanowskiego Klubu Literackiego i Klubu Literackiego FONTANA w Dolnym Kubinie znają się już dobrze, mają za sobą wspólne, udane akcje artystyczne, które cieszyły się głośnym odzewem po polskiej i słowackiej stronie granicy, dlatego kolejnym działaniem w ramach projektu było podjęcie dialogu literackiego, w ramach którego powstała wspólna publikacja pod tytułem *Kto ma czas*. Obu wydawnictwom towarzyszyły promocje, które zgromadziły liczną publiczność. Wspólna konferencja podsumowująca działania projektu adresowana do pracowników instytucji kultury i mieszkańców przyczyniła się do wymiany specjalistycznej wiedzy i podniosła poziom wzajemnej samoświadomości o partnerskich społecznościach, pokazała jak wiele jest podobieństw nie tylko na niwie kulturalno-literackiej, ale też historycznej, przyrodniczo-etnograficznej i społecznej.

■ Młodzi na szlakach pogranicza polsko-słowackiego

Beneficjent: Zespół Szkół im. Legionów Polskich w Poroninie, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum

Partner: Základná škola s materskou školou, Spišský Hrhov

Wartość projektu: 54 975,56 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 46 729,23 EUR

Młodzi na szlakach pogranicza polsko-słowackiego to projekt zrealizowany przez partnerskie szkoły w Poroninie i Spiskim Hrhovie. Młodzi adepci wiedzy weszli na szlaki, które prowadziły ich ścieżkami rodzinnej ziemi, jak również te bardziej metaforyczne, które pozwoliły im poznać tajniki ginących zawodów, sztukę fotografowania czy redagowania tekstów. Liczne działania zaplanowane podczas realizacji mikroprojektu pozwoliły młodym ludziom poznać bogactwo kulturowe, historyczne i przyrodnicze regionu, przełamać bariery językowe i nawiązać bezpośrednie kontakty, które często przeradzały się w sympatie i przyjaźnie. Integracji i nauce sprzyjały wspólne wycieczki tematyczne (odbyło się ich sześć), takie jak: *Perły architektury i kultury pogranicza* do Zakopanego; *Z biegiem Popradu* do Leluchowa, Muszyny, Piwnicznej, Rytra, Starego Sącza; śladami dawnych zamków i warowni pogranicza do Czorsztyna, Niedzicy, Rożnowa, Tropstyna i Czchowa oraz przyrodniczo-krajoznawcze, piesze do Doliny Kościeliskiej i Jaskini Mroźnej czy wreszcie w Pieniny na Szafranówkę, gdzie szczyt zdobywano z polskiej i słowackiej strony granicy, aby spotkać się na skrzyżowaniu szlaków na grzbiecie Małych Pienin. Ciekawą propozycją dla młodzieży były warsztaty zatytułowane *Ginące zawody*, podczas których twórcy ze Szkoły Ginących Zawodów wprowadzali uczniów z Poronina i Spiskiego Hrhowa w tajniki malarstwa na szkle, haftu i bibułkarstwa. W ramach projektu dofinansowano sprzęt fotograficzny i multimedialny przeznaczony do wyposażenia szkolnej pracowni w Poroninie. Dzięki temu uczniowie mogli w czasie trwania projektu pracować nad dokumentacją działań. Klub Młodych Redaktorów redagował teksty do prasy i na stronę internetową oraz przygotowywał do publikacji *Młodzieżowy Słownik Turystyczny*. Równolegle trwały prace nad wystawą fotograficzną zatytułowaną *Pogranicze polsko-słowackie w obiektywie młodych fotografów* i prezentacją multimedialną, które wraz z promocją *Słownika* uroczystie zaprezentowano na zakończenie projektu podczas spotkania w szkole w Poroninie.

■ Nowy Targ – Kieżmark, transgraniczna prezentacja kuchni regionalnej

Beneficjent: Miasto Nowy Targ

Partner: Mesto Kežmarok

Wartość projektu: 32 360,55 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 27 506,46 EUR

Sztuka kulinarna jest częścią dorobku kulturowego każdego społeczeństwa. Każdy region ma swoje charakterystyczne i niepowtarzalne potrawy. Ich receptury zachowały się dzięki kultywowaniu tradycji pielęgnowanych z pokolenia na pokolenie w zaciszu domowych kuchni. Dzięki temu można poznać najstarszą sztukę kulinarną i chronić to, co oryginalne, wyjątkowe i swojskie. Pomimo odwiecznych kontaktów i przyjaznych stosunków mieszkańcy pogranicza są słabo zorientowani pod kątem swoich tradycyjnych regionalnych potraw i przysmaków. Dlatego też miasta Nowy Targ i Kieżmark, długoletni partnerzy współpracy transgranicznej, zrealizowali projekt mający na celu promocję kuchni Podhala, Spiszu i Orawy, pokazujący społeczności lokalnej i turystom jak barwna i smaczna jest kultura kulinarna pogranicza, która w swoim menu ma znacznie więcej potraw i nie jest taka uboga, jak można by przypuszczać. Ważnym aspektem projektu było zachęcenie słowackich turystów do skorzystania z bogatej oferty nowotarskich restauracji, a mieszkańców Nowego Targu do udziału w targach ELRO oraz posmakowania, a nawet przyrządzenia słowackich specjałów. W ramach projektu wydano książkę zatytułowaną *Podróż kulinarna z Nowego Targu do Kieżmarku. Meandry smaków pogranicza polsko-słowackiego*, która zawiera kilkadziesiąt oryginalnych przepisów na zupy, potrawy z kaszy, kapusty, ziemniaków, maki i mięsa z Podhala i okolic Kieżmarku, zebrane przez Józefę Kuchtę i Jozefa Kopákša. Wielu uczestników zgromadziły kulinarne imprezy plenerowe. Na Europejskich Targach Rękodzieła Ludowego w Kieżmarku gościła z Łopusznej i Nowej Białej częstowały oscypkami, moskolami, chlebem ze smalcem, bundzem i swojskim kompotem. Towarzyszył im zespół „Hyrni” z Nowego Targu. Na nowotarskim Rynku z kolei zaprezentowano kuchnię pogranicza słowackiego z bryndzowymi haluszkami w roli głównej. Była też tradycyjna soczewica i owcze serki. Na plenerowej scenie wystąpiły zespoły regionalne „Mali Śwarni” i „Skalni”. Odbyły się liczne konkursy, nie zabrakło przyśpiewek i prezentacji znanego kucharza Daniela Bekesza.

■ Transgraniczna podróż z Nowego Targu do Kieżmarku śladami stroju ludowego

Beneficjent: Miasto Nowy Targ

Partner: Mesto Kežmarok

Wartość projektu: 22 382,81 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 19 025,38 EUR

Region pogranicza polsko-słowackiego charakteryzuje bogata różnorodność strojów regionalnych. Tradycja noszenia stroju ludowego jest świadectwem związku z przeszłością oraz wyrazem przynależności regionalnej i narodowej. Projekt zrealizowany przez miasto Nowy Targ i Kieżmark pt. *Transgraniczna podróż z Nowego Targu do Kieżmarku śladami stroju ludowego* służył pogłębieniu kontaktów pomiędzy obiema społecznościami, promocji walorów mody regionalnej wśród lokalnych społeczności oraz pokazaniu różnorodności i wspólnych cech łączących tradycyjne elementy stroju ludowego noszonego po polskiej i słowackiej stronie granicy. Jednym z głównych działań zrealizowanych w ramach projektu była publikacja *Z Nowego Targu do Kieżmarku. Stroje ludowe pogranicza polsko-słowackiego*. Wydawnictwo składa się z dwóch części. Pierwsza z nich opracowana przez Stanisławę Trebunię-Staszal poświęcona została strojom górali podhalańskich. Druga część, autorstwa Jána Olejníka, przybliży czytelnikowi strój ludowy po słowackiej stronie Tatr. Co ciekawe, zdjęcia do albumu były wykonywane między innymi we wnętrzach prywatnego muzeum etnograficznego, które założyła w Lendaku Helena Gallikova. Najstarsza osoba biorąca udział w sesji zdjęciowej miała 80 lat, najmłodsza lat 5. W promocji książki w Nowym Targu uczestniczyli górale z obu stron Tatr – ci, którzy identyfikują się ze swoim miejscem na ziemi, przywdziewając strój, i ci, którzy go tworzą, czyli cała rzesza ludowych rękodzielników: krawców, kożuszników, szewców, kaletników, hafciarek i hafciarzy – w sumie około 200 osób. Atrakcyjnym działaniem projektu były pokazy mody regionalnej zorganizowane w Kieżmarku i Nowym Targu. W trakcie spotkań przybliżono zebranim proces ewolucji stroju ludowego na pograniczu polsko-słowackim. Tradycyjne stroje góralskie prezentowali modele i modelki z polskiego zespołu „Młode Podhale” oraz ze słowackiego zespołu „Kicora”.

SZLAKI TRANSGRANICZNE CEZHRANIČNÉ CHODNÍKY

We współczesnej turystyce coraz bardziej popularne staje się tworzenie kulturowych szlaków tematycznych o dużym potencjale poznawczym, które poprzez prezentację dziedzictwa materialnego waloryzują i popularyzują różne aspekty wiedzy o danych miejscach. Obszar zajmowany przez Euroregion Tatry ze względu na bogactwo wielokulturowego dziedzictwa i naturalne walory przyrodnicze jest doskonałym polem do tworzenia właśnie takich markowych produktów turystycznych. Szlaki, które powstały w ramach projektów realizowanych na pograniczu polsko-słowackim w komplementarnych działaniach partnerów, posiadają także element transgraniczności, umożliwiając poprzez przekraczanie granic państwowych całościowe spojrzenie na historię, kulturę i tradycję regionu. Tematami przewodnimi powstałej sieci połączeń, o zróżnicowanej, nie zawsze do końca sprawnej infrastrukturze, są między innymi ginące zawody i tradycyjne rzemiosła, średniowieczny trakt handlowy wiodący doliną Popradu, pielgrzymowanie śladem cerkwi łemkowskich, architektura sakralna Podhala czy przyroda Tatr.

V súčasnom cestovnom ruchu je stále rozšírenejšie vytváranie kultúrnych tematických chodníkov, ktoré ponúkajú veľký poznávací potenciál a prostredníctvom prezentácie hmotného dedičstva zhodnocujú a popularizujú rôzne aspekty vedomostí o konkrétnych miestach. Územie pôsobenia Euroregiónu Tatry vzhľadom na bohatstvo multikultúrneho dedičstva a prirodzené prírodné hodnoty tvorí dokonalý priestor na vytváranie práve takýchto značkových turistických produktov. Chodníky, ktoré vznikli v rámci projektov realizovaných na poľsko-slovenskom pohraničí v komplementárnych aktivitách partnerov, tiež majú prvok cezhraničnosti: vďaka prekračovaniu štátnych hraníc umožňujú získať celkový náhľad na dejiny, kultúru a tradíciu regiónu. Nosnými témami vzniknutej siete prepojení s diferencovanou, nie vždy primeranou infraštruktúrou, sú okrem iného zanikajúce profesie a tradičné remeslá, stredoveká obchodná cesta prechádzajúca dolinou rieky Poprad, putovanie po stopách lemkovských kostolíkov, sakrálna architektúra Podhalia a príroda Tatier.

■ TTT – Transgraniczny Trakt Tradycji

Beneficjent: Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu

Partner: Podtatranské osvetové stredisko v Poprade

Wartość projektu: 38 142,80 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 32 421,37 EUR

W XXI wieku, gdy nowoczesność wdziera się w każdą dziedzinę życia, spychając na margines dawne umiejętności, pamięć o tradycyjnych rzemiosłach i technikach rękodzielniczych coraz szybciej ulega zatarcu. Tradycyjne rękodzieło, rzemiosło oraz inne umiejętności charakterystyczne dla podtatrzańskich wsi utrzymują się niemalże w niezmienionej postaci tylko w nielicznych miejscowościach, znajdujących się często poza głównymi szlakami turystycznymi. *Transgraniczny Trakt Tradycji* powstał po to, aby ułatwić dotarcie do tych miejsc, gdzie tradycje te są wciąż żywe, kultywowane i szanowane, a wiedza o nich jest przekazywana z pokolenia na pokolenie. Jest to szlak, który niczym dawne trakty handlowe spaja tatrzańskie podnóża zarówno od północnej, jak i południowej strony tych gór, pokazując różnorodność i bogactwo kultury materialnej pogranicza polsko-słowackiego. Na trasie szlaku znalazły się muzea w Nowym Targu, Popradzie, Niedzicy, Rabce, Lewoczy, Orawskim Podzamczu, Kieżmarku i Starej Lubowni oraz 30 działających pracowni reprezentujących tradycyjne rzemiosło i wyroby artystyczne, takie jak kuśnierstwo, kowalstwo, rymarstwo, spinkarstwo, kapelusznictwo, garncarstwo, druciarstwo, wyrób wozów i sań, szycie strojów ludowych, haft, malarstwo na szkle i rzeźba. W ramach projektu przygotowano również mapę szlaku i przewodnik zawierający opis wybranych pracowni i twórców oraz krótki rys etnograficzny przybliżający historię rzemiosła i tradycyjne techniki rękodzielnicze. Równocześnie powstała strona internetowa o projekcie i szlaku, pod adresem www.ttt.nowytarg.pl. Działaniami promującymi nowy produkt turystyczny i kulturowy były warsztaty rzemiosła zatytułowane *Zajęcia praktyczne z tradycji*, które odbyły się w Miejskim Ośrodku Kultury w Nowym Targu. Zrzeszeni traktem rzemieślnicy prezentowali swoje wyroby i prowadzili pokazy podczas XI Jarmarku Podhalańskiego w Nowym Targu i na Zamagurskim Festiwalu Folklorystycznym w Czerwonym Klasztorze na Słowacji.

■ Sądecko-spiskie pogranicze – historyczny trakt handlowy wiodący doliną rzeki Poprad

Beneficjent: Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu

Partner: Mesto Stará Ľubovňa

Wartość projektu: 46 141,19 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 39 220,01 EUR

Pogranicze spisko-sądeckie było świadkiem wielu ważnych wydarzeń historycznych; przemierzali te ziemie królowie, miały tu miejsce ważne spotkania i decyzje zmieniające bieg dziejów, wiodły tędy szlaki handlowe, na których powstawały i rozwijały się miasta, gdzie kwitło życie kulturalne i naukowe. Jak na każdym pograniczu budowano tu zamki i warownie strzegące granic. Ideą projektu *Sądecko-spiskie pogranicze – historyczny trakt handlowy wiodący doliną rzeki Poprad* jest pielęgnowanie wspólnej tradycji, ukazanie związków kulturowych, społecznych, politycznych i gospodarczych, jakie łączyły te ziemie w czasach średniowiecza, wielonarodowościowej Rzeczypospolitej oraz wspólnej przynależności do monarchii habsburskiej. Niniejsza inicjatywa podkreśla te wszystkie dziedziny życia, które i dziś mają niebagatelne znaczenie w budowaniu dziedzictwa europejskiego, w które wpisana jest historia obydwu narodów. Partnerzy z Polski i Słowacji zaplanowali szereg działań. W Miasteczku Galicyjskim, oddziale Muzeum Okręgowego w Nowym Sączu, odbyła się sesja naukowa, której pokłosem było między innymi opracowanie mapy szlaku i publikacji popularno-naukowej pt. *Sądecko-spiskie pogranicze*. Edukacyjny charakter miały warsztaty teatralne dla dzieci i młodzieży połączone z konkursem plastycznym pt. *O wielogłowym potworze czyli legendy sądeckie* oraz konferencja naukowa *Zamki pogranicza sądeckiego*, której towarzyszył pokaz mody od XIII do XIX wieku. Interesujące były wystawy *Sala Tortur*, prezentująca repliki średniowiecznych narzędzi, takich jak madejowe łoże krzesło czarownic, dyby, klatka hańby, koło do łamania, czy hiszpański but; *Via Vinorum* o średniowiecznym szlaku handlu winem oraz *Immunitety królewskie dla miast spiskich i sądeckich*. Wśród licznych wydarzeń projektu nie zabrakło atrakcyjnych imprez plenerowych cieszących się ogromnym zainteresowaniem mieszkańców i turystów. Były to inscenizacje historyczne *Spotkanie z królem*, *Wędrowne Bestiarium* oraz *Spotkanie Jagiełły i Witolda i Krystyna z Kozichgłów* oraz pokazy średniowiecznych zwyczajów rycerskich i prezentacje dawnych formacji wojskowych: husarii polskiej i węgierskiej, lisowczyków, dragonów i piechoty.

■ Utworzenie i promocja Centrum Tatrzańskich Szlaków Transgranicznych

Beneficjent: Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Zarząd Oddziału Tatrzańskiego

Partner: Zakładna škola s materskou školou v Zuberco

Wartość projektu: 40 469,15 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 34 398,79 EUR

Przez wiele lat polsko-słowacka granica w Tatrach dzieliła te góry na dwie części. Turyści z Polski i Słowacji po dojściu do granicy państwa nie mogli jej przekroczyć i musieli wracać, skąd przysli. Sytuację diametralnie zmieniło przystąpienie Polski i Słowacji do układu Schengen. Od tej pory granicę można przekraczać w każdym miejscu, gdzie istnieje szlak turystyczny. Takich granicznych szlaków na terenie Tatr i Magury Witowskiej jest 9. Projekt zrealizowany przez Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze w Zakopanem służy popularyzacji wiedzy i promocji szlaków w polskich i słowackich Tatrach, bo mimo że możliwość pieszych wędrówek ponad granicami istnieje, stanowią one jednak niewielki procent w ruchu turystycznym. Dlatego w Dworcu Tatrzańskim przy ulicy Krupówki w Zakopanem powstało Centrum Promocji Szlaków Transgranicznych, które za cel postawiło sobie wielofalowe działania na temat polsko-słowackiego produktu turystycznego. Istotnym elementem projektu było nawiązanie współpracy pomiędzy gimnazjami w Zakopanem i Zuberco. Młodzież wraz z nauczycielami i instruktorami uczestniczyła w cyklu spotkań szkoleniowych dotyczących aktywnej turystyki i walorów przyrodniczych Tatr oraz w pieszych rajdach tran granicznych, których owocem było przygotowanie materiałów krajoznawczych i fotograficznych do przewodnika po szlakach. W wyniku tych spotkań i doświadczeń powstało nietuzinkowe, praktyczne wademekum wiedzy o pieszych wędrówkach na trasach: Orawice – Cicha Dolina – Magura Witowska – Witów; Orawice – Dolina Bobrowiecka – Przełęcz Bobrowiecka – Dolina Chochołowska; Zwierówka – Dolina Łatana – Grześ – Dolina Chochołowska; Dolina Chochołowska – Grześ – Rakoń – Przełęcz Zabrat – Zwierówka; Dolina Chochołowska – Wołowiec – Przełęcz Jamnicka – Dolina Jamnicka – Przybylina; Dolina Chochołowska – Trzydniowiński Wierch – Kończysta – Dolina Raczkowa – Przybylina; Dolina Kościeliska – Przełęcz Iwaniacka – Ornak – Przełęcz Siwa – Dolina Gaborowa – Dolina Raczkowa – Przybylina; Hala Gąsienicowa – Kasprowy Wierch – Dolina Cicha – Podbańska; Morskie Oko – Rysy – Popradzki Staw.

■ Szlak pielgrzymkowy na pograniczu polsko-słowackim

Beneficjent: Zjednoczenie Łemków w Gorlicach

Partner: Obec Fričkovce

Wartość projektu: 50 780,09 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 43 163,07 EUR

Drewniane cerkwie greckokatolickie i prawosławne rozsiane w obrębie Beskidów to świadectwo wielowiekowej obecności na tych ziemiach ludności pochodzenia rusińskiego, po polskiej stronie granicy zwanej Łemkami. Projekt pod tytułem *Szlak pielgrzymkowy na pograniczu polsko-słowackim* ma celu poznanie i waloryzację wielokulturowego dziedzictwa regionu i nawiązuje do odradzającej się tradycji pielgrzymowania do miejsc kultu religijnego. Głównymi działaniami w ramach projektu było wytyczenie i oznakowanie szlaku, wydanie przewodnika i mapy w języku polskim, słowackim i łemkowskim oraz budowa wiaty wystawienniczej w Zdyni. Miejsce wybrano nieprzypadkowo, od 1990 roku właśnie tutaj odbywa się Łemkowska Watra, impreza kulturalna, podczas której spotykają się Łemkowie rozproszeni w Polsce i na świecie, a także wszyscy ci, których fascynuje ich kultura i zwyczaje. W Zdyni odbyła się uroczysta promocja szlaku pielgrzymkowego połączona z otwarciem wystawy fotografii Roberta Huka pt. *Kapliczki. Ludowa sztuka sakralna Beskidu Niskiego*, która była pierwszą ekspozycją goszczącą w wybudowanym w ramach projektu pawilonie wystawienniczym. Wytyczony i oznakowany szlak pielgrzymkowy rozpoczyna się na Górze Jawor w Wysowej-Zdroju, gdzie znajduje się drewniana kapliczka ustawiona w miejscu objawień Matki Bożej. Jest to jedno z największych sanktuariów maryjnych prawosławia na pograniczu polsko-słowackim. 12 lipca, w dniu święta Apostołów Piotra i Pawła, odbywa się tu pielgrzymka, podczas której wierni niosą krzyże, by wkopać je na polanie przy kaplicy. Na trasie pielgrzymkowej znalazły się najpiękniejsze i najcenniejsze cerkwie Beskidu Niskiego, które zostały wpisane na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturowego UNESCO, greckokatolicka cerkiew pw. św. Paraskewy w Kwiatoniu i cerkiew pw. św. Michała Archanioła w Brunarach, która dziś służy katolikom. Na szlaku odwiedzić można inne piękne i urokliwie położone zabytkowe cerkwie: w Hańczowej, Uściu Gorlickim, w Zdyni i Wysowej-Zdroju.

■ Na szlaku kultury sakralnej Gmina Poronin – Obec Štrba

Beneficjent: Gmina Poronin

Partnerzy: Obec Štrba, Gminny Ośrodek Kultury w Poroninie,

Zakon Kaznodziejski (Zakon OO. Dominikanów) Dom zakonny w Małym Cichem,

Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Jana Chrzciela w Nowym Bystrem,

Parafia Rzymskokatolicka pw. NMP Królowej w Murzasichlu,

Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Marii Magdaleny w Poroninie,

Parafia pw. Św. Anny w Zębie

Wartość projektu: 36 096,86 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 30 682,33 EUR

Na szlaku kultury sakralnej to projekt zrealizowany przez gminy Poronin i Štrba, mający na celu stworzenie i wypromowanie nowego produktu turystycznego podnoszącego atrakcyjność regionu pogranicza położonego u podnóża Tatr. Szlak to propozycja wędrówki śladem architektury sakralnej przeznaczona dla zmotoryzowanych turystów. Po stronie polskiej szlak obejmuje sześć zabytkowych świątyń w gminie Poronin: kościoły pod wezwaniem: św. Marii Magdaleny w Poroninie, św. Anny w Zębie, św. Jana Chrzciela w Nowym Bystrem, Najświętszej Maryi Panny Królowej w Murzasichlu oraz Dom Zakonny św. Józefa Oblubieńca w Małym Cichem i sanktuarium Matki Bożej Jaworzyńskiej Królowej Tatr na Wiktorówkach. Każdy obiekt na szlaku został oznaczony i zaopatrzony w tablicę informacyjną. W ramach projektu powstała aplikacja *Poronin 4Mobile* dostępna za pośrednictwem telefonów komórkowych. To nowoczesny, bezpłatny przewodnik turystyczny po gminie Poronin, obejmującej miejscowości Bustryk, Małe Ciche, Murzasichle, Nowe Bystre, Poronin, Stasikówka, Suche i Ząb, a także o gminie partnerskiej ze Słowacji – obejmującej Štrbą, Tatrzanską Štrbą oraz Štrbskie Jezioro. Aplikacja gromadzi informacje przydatne zarówno dla mieszkańców, jak i dla turystów; praktyczne wiadomości dotyczące szlaku kultury sakralnej, atrakcje turystyczne, kalendarz imprez kulturalnych, bazę noclegową i mapę wraz z funkcją wytyczania tras do wybranych miejsc przy użyciu geolokalizacji. Okazją do wspólnego spotkania i pielęgnowania tradycji był plener rzeźbiarski zatytułowany *Na szlakach świętości*. Rzeźbiarze z Polski i Słowacji spotkali się w Poroninie, gdzie powstawały współczesne wizerunki patronów ze wszystkich parafii objętych projektem. Ponadto wydano mapę szlaku i album oraz film promocyjny na płytach DVD.

Szlakami kurierów przez zielone granice

Beneficjent: Miejsko-Gminny Ośrodek Kultury w Piwnicznej-Zdroju

Partner: Mesto Stará Ľubovňa

Wartość projektu: 37 775,68 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 32 109,32 EUR

W czasie II wojny światowej przez Piwniczną, Kosarzyska i Eliaszkówkę prowadziła jedna z tras przerzutowych na Słowację i dalej na Węgry. Konspiracyjnej działalności sprzyjała bliskość linii kolejowej oraz rozciągające się wokół lasy. Początkowo kurierzy przeprowadzali przede wszystkim żołnierzy idących na Zachód do tworzących się we Francji polskich oddziałów, później zaczęto w ten sposób ratować Żydów. Jeden z najbardziej znanych tutejszych kurierów – Michał Łomnicki – przeprowadził na drugą stronę granicy około 200 osób pochodzenia żydowskiego, za co otrzymał medal Sprawiedliwy wśród Narodów Świata. W Suchoj Dolinie znajduje się pomnik upamiętniający poległych kurierów, to miejsce jest także punktem spotkań polsko-słowackich podczas dorocznych rajdów. Projekt *Szlakami kurierów przez zielone granice* poprzez nawiązanie do historii regionu, miał na celu poprawę infrastruktury na istniejących już szlakach oraz popularyzację wiedzy o przeszłości. W ramach działań wyremontowano ławy, stoły i wiaty ochronne, między innymi w Suchoj Dolinie oraz na Niemcowej, wykonano tablice informacyjne, które zamontowane zostały przy szlaku. W Miejsko-Gminnym Domu Kultury w Piwnicznej powstała Izba Pamięci z ekspozycją historyczną poświęconą kurierom i organizatorom przerzutów granicznych w latach II wojny światowej oraz wystawa broni palnej wykorzystywanej przez oddziały partyzanckie. Elementem projektu była konferencja, na której prelegenci z Polski i Słowacji wygłosili referaty historyczne, odbyło się również spotkanie z córką kuriera Michała Łomnickiego, panią Wandą Dulak, która opowiedziała o ojcu. Wydarzeniem projektu był rajd szlakami kurierów, w którym uczestniczyło ponad 300 osób, młodzież szkół podstawowych i gimnazjalnych z terenu Miasta i Gminy Piwniczna-Zdrój oraz szkół ponadgimnazjalnych z powiatu nowosądeckiego, seniorzy oraz mieszkańcy pogranicza polsko-słowackiego.

■ TATRA-INFO – system wymiany informacji turystycznej Podhale – Liptów

Beneficjent: Biuro Promocji Zakopanego

Partner: Klaster LIPTOV – združenie cestovného ruchu

Wartość projektu: 34 238,54 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 29 102,75 EUR

Podhale, Spisz, Orawa, Liptów to krainy historyczno-kulturowe, które łączy nie tylko bliskość Tatr, ale i wielowiekowa wspólna historia, podobieństwo tradycji, języków i kultury. Realizacja projektu zatytułowanego *TATRA-INFO – system wymiany informacji turystycznej Podhale – Liptów* miała na celu wypracowanie najlepszych metod współpracy w zakresie wymiany informacji o regionie, służących transgranicznej promocji turystyki i organizacji wspólnych przedsięwzięć. Projekt o charakterze pilotażowym i pionierskim w swoim założeniu miał pokazać w praktyce, jak można rozwijać działania dla wspólnego rozwoju regionu w zakresie turystyki i stanowić zachętę dla innych partnerów, przede wszystkim samorządów z pogranicza polsko-słowackiego, do rozwijania ponadgranicznej współpracy regionalnej. Mimo że istnieje cały szereg materiałów informacyjnych i promocyjnych umożliwiających zapoznanie się z bogatą ofertą turystyczną, to jednak ich wadą jest to, że ograniczają się one do atrakcji oferowanych po tylko jednej stronie granicy, przy zauważalnym braku wymiany informacji turystycznej pomiędzy powołanymi do tego jednostkami samorządowymi, w tym punktami informacji turystycznej, w Polsce i na Słowacji. Współpraca Biura Promocji Zakopanego i Klaster Liptov polegała na stworzeniu i rozwijaniu wspólnego, modelowego systemu informacji turystycznej dla regionu Podhale – Liptów jako spójnej, usystematyzowanej i stale aktualizowanej bazy informacji, które są publikowane w postaci folderów na stronie internetowej dostępnej pod adresem <http://10.zakopane.miasto.it> oraz w specjalnym Infomacie. Interaktywne infomaty, które zostały umieszczone w Centrach Informacji Turystycznej w Zakopanem przy ul. Kościuszki 17 oraz przy ul. Kościeliskiej 7, za pomocą ekranu dotykowego umożliwiają w atrakcyjny i wygodny sposób wyszukiwanie i uzyskiwanie informacji turystycznych w języku polskim, słowackim i angielskim.

■ Pielgrzymki Jana Pawła II pod Tatrami w Polsce i na Słowacji

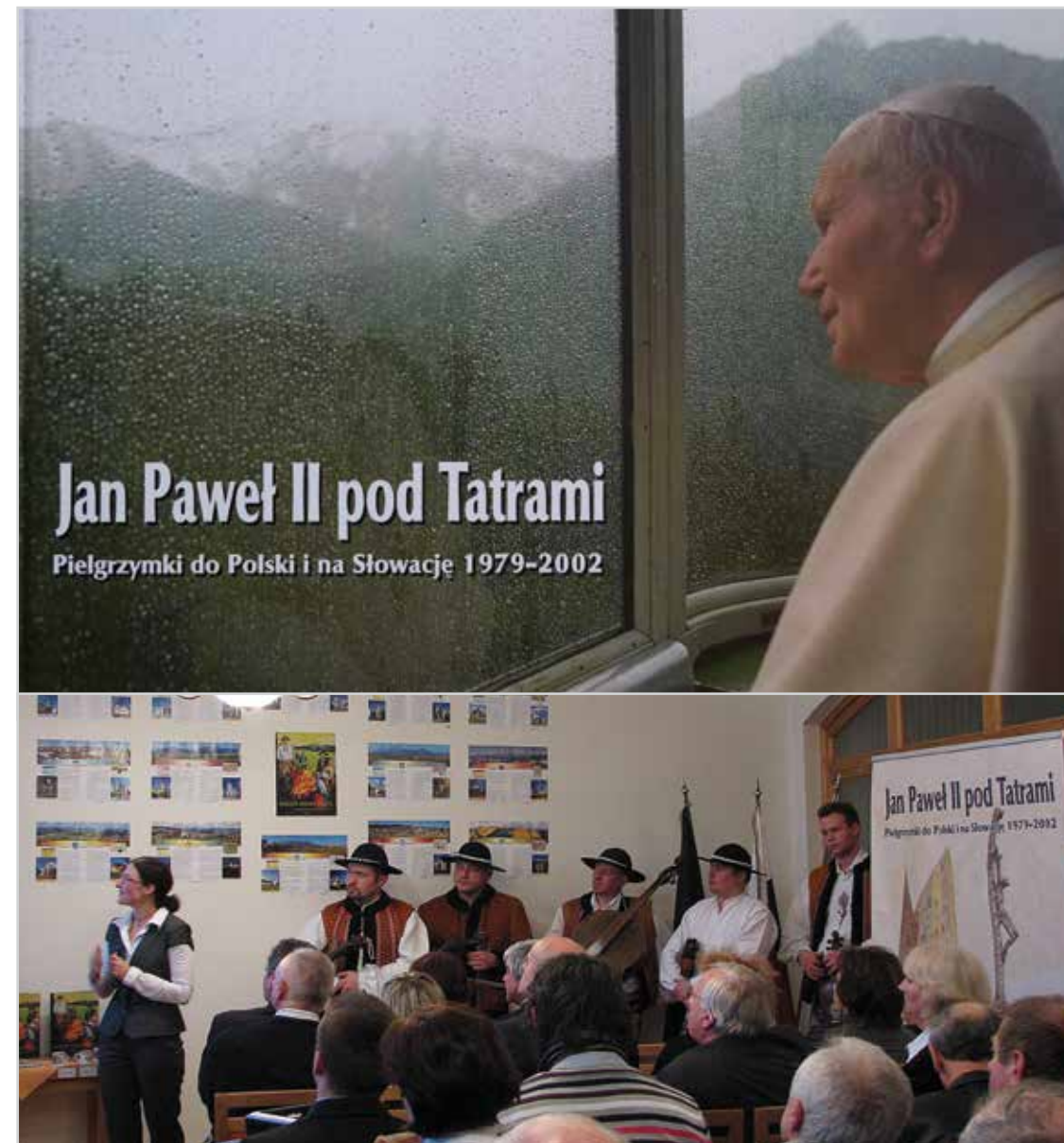
Beneficjent: Powiatowe Centrum Kultury w Nowym Targu

Partner: Zdużenie Regiön Tatry

Wartość projektu: 35 787,28 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 30 419,19 EUR

Powiatowe Centrum Kultury w Nowym Targu i Zdużenie Regiön Tatry zrealizowało projekt mający na celu wydanie publikacji poświęconej pielgrzymkom papieża Jana Pawła II do polskich i słowackich miejscowości położonych wokół Tatr. Zainicjowanie współpracy miast papieskich znajdujących się po obu stronach granicy stanowiło punkt wyjścia do stworzenia partnerskiej sieci współpracy i do upowszechnienia wśród mieszkańców i turystów wspólnych ponadgranicznych wartości, które prezentował swoją postawą Ojciec Święty. Dla Jana Pawła II Tatry i Beskidy były górami, które szczególnie ukochał, w ich bogactwie, majestacie i pięknie dostrzegał widzialny znak Bożej miłości i obecności. Górskie pasje Karola Wojtyły stały się istotnym elementem jego duszpasterskiej pracy i biografii duchowej. W ciągu wielu lat jako kapłan, a później jako biskup i metropolita krakowski, przemierzał górskie szlaki, doświadczając trudu wędrówki i bliskiego obcowania z naturą. Tutaj odpoczywał, modlił się, medytował i dyskutował z towarzyszami wycieczek. Serdeczna, obustronna więź łączyła Karola Wojtyłę również z mieszkańcami gór, którzy zawsze uważali go za „swojego” duszpasterza i obdarzali wielkim zaufaniem i miłością. Album *Jan Paweł II pod Tatrami* to pierwsze wydawnictwo, które w sposób całościowy pokazuje historię apostolskich wizyt papieskich na pięknym skrawku ziemi położonym wokół najwyższych gór Środkowej Europy. Ponad 200 zdjęć dokumentuje wydarzenia sprzed lat, przypomina niezapomnianą atmosferę spotkań z wiernymi: w Nowym Targu, Lewoczy, Zakopanem, Ludźmierzu i Starym Sączu, a także bardziej osobiste momenty i chwile, kiedy Jan Paweł II wyruszał w Tatry: do Doliny Chochołowskiej i Wielickiej, nad Morskie Oko i na Kasprowy Wierch. Obok dokumentalnych fotografii w publikacji znalazły się relacje świadków tamtych dni i słowa wygłoszonych homilii, które z perspektywy czasu, pozwalają na nowo zagłębić się w sens papieskiego nauczania. Jan Paweł II na tym górkim pograniczu, podkreślał niezbywalną wartość tradycji, historii i kultury opartej o chrześcijańską, ewangeliczną prawdę, która jest podstawą tożsamości i duchowej jedności europejskich narodów.

NA DWÓCH KÓŁKACH WOKÓŁ TATR

NA BICYKLI OKOŁO TATIER

Pogranicze polsko-słowackie w części położonej wokół Tatr charakteryzuje się znakomitymi walorami przyrodniczymi, krajobrazowymi i kulturowymi. Nic więc dziwnego, że wiele z realizowanych tu mikroprojektów za cel stawia sobie poprawienie jakości oferty turystycznej i promocję regionu zgodnie ze strategią zrównoważonego rozwoju terenów przygranicznych. Lokalne samorządy i społeczności podejmują wspólne, transgraniczne działania na rzecz powstawania, rozwoju i doskonalenia infrastruktury sprzyjającej uprawianiu turystyki z uwzględnieniem aktywnych form wypoczynku. Ścieżki i szlaki rowerowe realizowane przez polskich i słowackich partnerów w ramach Programu Współpracy Transgranicznej Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007–2013 to dowód coraz lepszej współpracy oraz zainteresowania i dbałości o wspólne dziedzictwo kulturowe, historyczne i przyrodnicze. Budowane w ramach mikroprojektów ścieżki rowerowe wpisują się w sieć już istniejących dróg, tworząc komplementarne i całościowe propozycje tras wycieczkowych wiodących przez nie do końca odkryte przez turystów zakątki polskiego i słowackiego pogranicza, stanowiąc ciekawą alternatywę dla popularnych, masowo odwiedzanych i często przeciążonych szlaków.

Polsko-słowacké pohraničie rozprestierajúce sa okolo Tatier sa vyznačuje vynikajúcimi prírodnými, krajinnými a kultúrnymi hodnotami. Nečudo, že cieľom mnohých tu realizovaných mikroprojektov je zlepšenie kvality turistickej ponuky a propagácia regiónu v súlade so stratégiou trvalo udržateľného rozvoja prihraničných území. Miestna samospráva a obyvatelia realizujú spoločné, cezhraničné aktivity zamerané na vytváranie, vývoj a zdokonaľovanie infraštruktúry podporujúcej cestovný ruch pri zohľadnení aktívnych foriem trávenia voľného času. Cyklistické chodníky a cesty realizované poľskými a slovenskými partnermi v rámci Programu cezhraničnej spolupráce Poľsko – Slovenská republika 2007–2013 sú dôkazom čoraz lepšej spolupráce, záujmu a starostlivosti o spoločné kultúrne, historické a prírodné dedičstvo. Cyklistické chodníky budované v rámci mikroprojektov sú začleňované do siete už existujúcich ciest, vytvárajú tak komplementárne a ucelené návrhy trás výletov prechádzajúcich stále neodhalenými zákutiami poľského a slovenského pohraničia, čím vytvárajú zaujímavú alternatívu pre populárne, masovo navštevované a často preťažené cesty.

**Szlaki rowerowe na pograniczu polsko-słowackim.
Gmina Lipnica Wielka – Rabčice – Dolný Kubín**

Beneficjent: Gmina Lipnica Wielka

Partnerzy: Obec Rabčice,
Mesto Dolný Kubín

Wartość projektu: 50 760,60 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 43 146,51 EUR

Orawska wieś Lipnica Wielka, położona u stóp Babiej Góry, w dolinie potoku Lipniczanka, wyróżnia się walorami przyrodniczymi i krajobrazowymi, jej dużym atutem jest żywy i oryginalny folklor oraz tradycje i zwyczaje związane z kulturą pasterską. Lipnica Wielka jest popularną miejscowością chętnie odwiedzaną przez turystów, którzy cenią sobie przede wszystkim wypoczynek na łonie natury. Rosnące zainteresowanie turystyką rowerową sprawiło, że gmina Lipnica Wielka wraz z partnerami słowackimi z Rabczyc i Dolnego Kubina postawiła na poprawę jakości istniejących szlaków pieszych i rowerowych oraz na tworzenie nowych, które mają charakter transgraniczny. Wspólne dziedzictwo historyczno-kulturowe, silne powiązania pomiędzy społecznościami lokalnymi po obu stronach granicy sprzyjają wspólnym przedsięwzięciom promującym region. W ramach mikroprojektu *Szlaki rowerowe na pograniczu polsko-słowackim* po stronie polskiej powstał asfaltowy, jednokilometrowy odcinek ścieżki rowerowej, prowadzący przez malownicze tereny bezpośrednio do granicy polsko-słowackiej. Partner słowacki zrealizował kolejny odcinek trasy w komplementarnym projekcie *Cyklotrasa Rabčice – Gmina Lipnica Wielka*. Droga rowerowa, łącząca istniejące już szlaki zarówno na polskiej, jak i słowackiej Orawie, którą można przejechać z Lipnicy Wielkiej do Rabczyc, tworzy atrakcyjną propozycję turystyczną, której zaletą są przepiękne panoramy beskidzkie i tatrzańskie oraz możliwość planowania alternatywnych, dłuższych tras o zróżnicowanym stopniu trudności. Pomocą w planowaniu wycieczek jest nowopowstała mapka, na której zaznaczono ścieżki rowerowe wiodące przez gminę Lipnica Wielka. W ramach projektu, z okazji otwarcia ścieżki w maju 2014 roku, zorganizowano Transgraniczny Rajd Rowerowy. Dwudziestokilometrowa trasa prowadziła nowo zbudowanym szlakiem z Lipnicy Wielkiej Przywarówka do Kiczor. W rajdzie uczestniczyli mieszkańcy przygranicznych gmin, którzy podczas tego integracyjnego spotkania jako pierwsi sprawdzali efekty projektu.

■ Szlak pieszo-rowerowy szansą rozwoju regionu pogranicza polsko-słowackiego

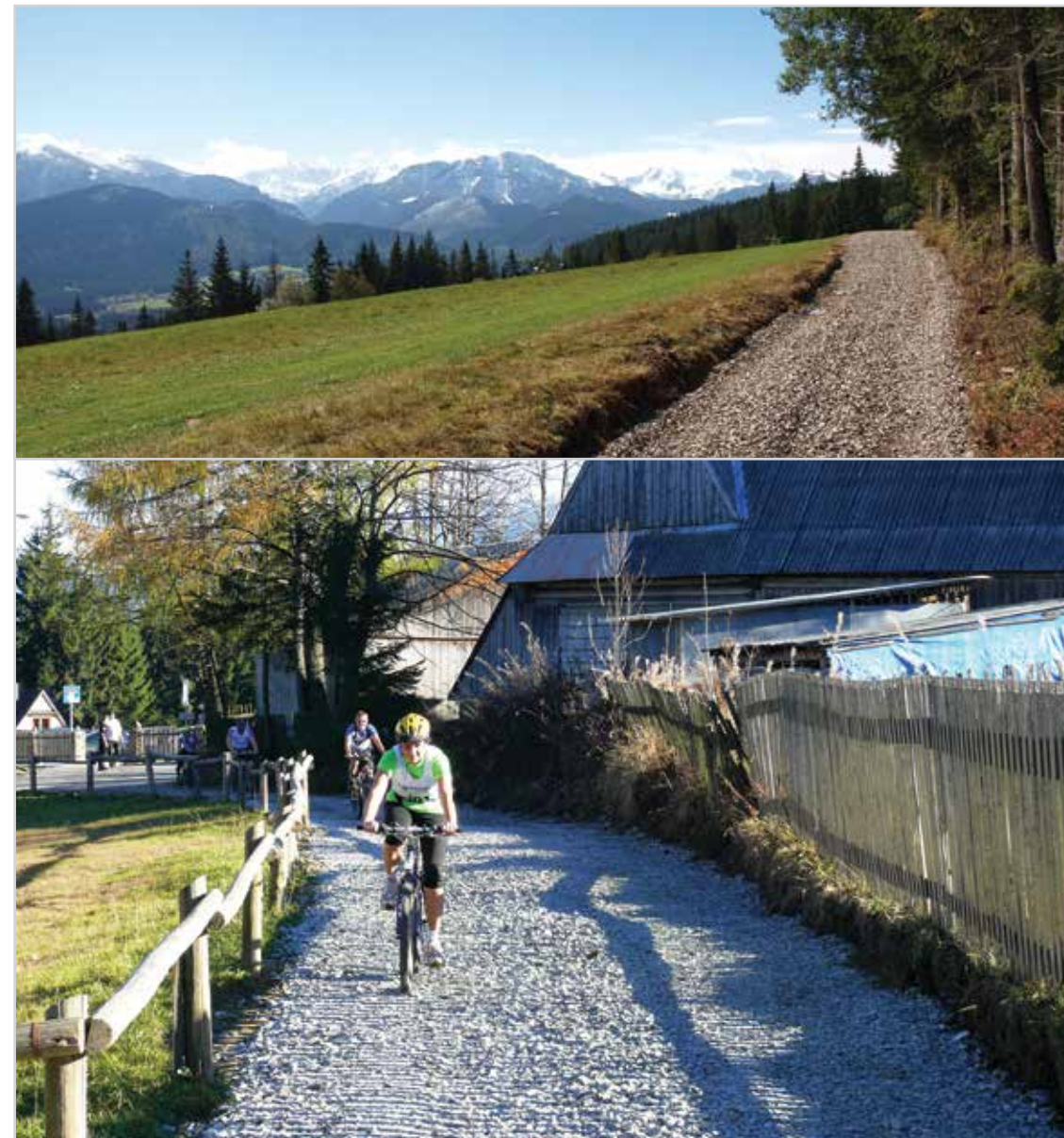
Beneficjent: Gmina Kościelisko

Partner: Mesto Tvrdošín

Wartość projektu: 37 574,43 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 31 938,26 EUR

Obszar zajmowany przez gminę Kościelisko to jeden z najpiękniejszych i zarazem najbardziej znanych zakątków Polski. Tatry Zachodnie z dolinami Chochołowską, Kościeliską, Lejową i Małej Łąki, kolejka szynowa, która sunie na szczyt Gubałówki, doskonała baza noclegowa, stacje narciarskie na Butorowym Wierchu i Witowie, trasy biegowe na Chotarzu czy w Kirach to magnes, który przyciąga rokrocznie tysiące turystów. Gmina Kościelisko i partner słowacki miasto Twardoszyn od wielu lat współpracują przy rozwiązywaniu wspólnych problemów i opracowywaniu strategii poprawiających jakość i dostępność usług przy wciąż wzrastającym ruchu turystycznym. Ważnym elementem polityki obu gmin jest stworzenie alternatywy dla gości, którzy cenią sobie spokój i obcowanie z naturą, chcących poznać nowe, bądź słabo uczęszczane szlaki, poszerzyć swoją wiedzę na temat obszaru górskiego położonego poza obszarem Tatrzańskiego Parku Narodowego. Projekt *Szlak pieszo-rowerowy szansą rozwoju regionu pogranicza polsko-słowackiego* założył odtworzenie i modernizację istniejącej ścieżki pieszo-rowerowej, prowadzącej z Gubałówki – od granicy Miasta Zakopane i Gminy Kościelisko – przez Butorowy, Prędówkę, Budzówkę, a dalej wzdłuż Drogi Królewskiej, przez Groń do Kir, gdzie znajduje się wlot do Doliny Kościeliskiej. Długość odtworzonego i zmodernizowanego szlaku rowerowego to 1970 m, a całość wytyczonej i oznakowanej trasy wynosi 6000 m. W ramach projektu zorganizowano rajd pieszy i rowerowy. Licznie zgromadzeni uczestnicy – goście ze Słowacji i miłośnicy rowerowych wycieczek z terenu Podhala – otrzymali dyplomy uczestnictwa. Rozłosowano również trzy puchary oraz nagrody, między innymi rower i kaski rowerowe. Każdy z uczestników rajdu otrzymał bezpłatny egzemplarz mapy rowerowej, opracowanej i wydanej w ramach projektu, z trasami rowerowymi i atrakcjami turystycznymi znajdującymi się na terenie Gminy Kościelisko i miasta Twardoszyn.

■ Ścieżka łączy Spisz

Beneficjent: Fundacja Rozwoju Regionu Jeziora Czorszyńskiego

Partnerzy: Obec Vel'ka Franková,
Gmina Łapsze Niżne

Wartość projektu: 58 182,27 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 45 742,90 EUR

Obszar gminy Łapsze Niżne jest jednym z najatrakcyjniejszych terenów dla celów rekreacji i turystyki aktywnej – pieszej i rowerowej, w tym dla kolarstwa górskiego. Doceniając ten potencjał Fundacja Rozwoju Regionu Jeziora Czorszyńskiego wraz z partnerem ze Słowacji, gminą Wielka Frankowa, zrealizowała projekt *Ścieżka łączy Spisz*, który doskonale wpisuje się w infrastrukturę istniejących ścieżek rowerowych i w ideę budowy szlaku wokół Tatr, a co ważne przywraca życie i znaczenie dawnemu traktowi, który łączył dwie rozdzielone granicą państwową spiskie wsie Kacwin i Wielką Frankową. W ramach projektu powstał odcinek szlaku rowerowego o długości 1658 m prowadzący od Kacwina, doliną potoku Kacwińskiego do granicy państwa, gdzie istnieje przejście małego ruchu granicznego i w komplementarnym projekcie słowackim od granicy do Velkiej Frankovej o długości 400 m. To turystyczne połączenie, najkrótszą drogą, obszaru Zamagurza z doliną Dunajca umożliwia też wyznaczenie transgranicznej, szosowej pętli rowerowej na trasie: Kacwin, Wielka Frankowa, Matiaszowce, Spiska Stara Wieś, Niedzica, Kacwin – z dużym względnym przewyższeniem, co ma znaczenie dla rosnącego zainteresowania organizacją górskich sportów rowerowych. Powstały łącznik drogowy stanowi także ważne i wygodne połączenie części polskiego Spisza z Tatrami słowackimi poprzez Małą Frankową oraz istniejącą po stronie słowackiej siecią dróg rowerowych z punktem centralnym w Zdziarze. Dobrym symbolem współpracy, która łączy lokalne społeczności, było uporządkowanie terenu wokół przejścia granicznego, zaniedbana polna droga została wybrukowana kostką, stanęła tu stylowa wiata ze stojakiem na rowery i tablica informacyjna.

Turystyka rowerowa – brzegiem Dunajca na Słowację

Beneficjent: Gmina Nowy Targ

Partnerzy: Obec Závažná Poruba,

Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Waksmundzie

Wartość projektu: 40 104,52 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 34 088,84 EUR

Gmina Nowy Targ leżąca w historycznym centrum Podhala zrealizowała projekt *Turystyka rowerowa – brzegiem Dunajca na Słowację*. Malownicza i stosunkowo niewymagająca trasa rowerowa, licząca 9200 m, biegnie brzegiem Dunajca z wsi Waksmund przez Ostrowsko, Łopuszną, Harklową do Knurowa, omijając ruchliwą drogę krajową. W czasie wędrowki towarzyszy nam wartki bieg górskiej rzeki, można podziwiać piękne panoramy Tatr i Gorców, zobaczyć zabytki przeszłości Podhala: stylowy dwór Tetmajerów w Łopusznej, drewniane, gotyckie kościółki w Łopusznej i Harklowej. Odcinek trasy zrealizowany w ramach projektu o długości 9,2 km wpisuje się w ideę powstającego historyczno-kulturowo-przyrodniczego szlaku wokół Tatr i łączy się ze *Spiską Pętlą*. W ramach projektu poprawiono jakość lokalnych dróg, które wcześniej używane były głównie przez rolników. Zostały one wyrównane, utwardzone, podbudowane. Na dobrze oznakowanej trasie szlaku postawiono 6 tablic informacyjnych oraz zadaszoną wiatę, która jest doskonałym miejscem do odpoczynku. Ważnym elementem projektu była promocja aktywnego i bezpiecznego wypoczynku skierowana do młodzieży. Wspólnie z partnerem słowackim projektu, gminą Závažná Poruba, zorganizowano warsztaty obsługi i serwisu rowerowego oraz instruktaż bezpiecznej jazdy, w których uczestniczyli uczniowie z partnerskich przygranicznych szkół. Szkoleniom towarzyszyło wydanie polsko-słowackiego poradnika młodego rowerzysty oraz powstanie strony internetowej, na której znalazły się informacje o przebiegu szlaku wraz z interaktywną mapą obrazującą przewyższenia terenu na wytyczonej trasie oraz ciekawostki krajoznawcze. Zakupiono również 50 rowerów górskich i kasków, które trafiły do gimnazjum w Waksmundzie. Rajdy i krajoznawcze wycieczki rowerowe, odbywające się zarówno w Polsce, jak i na Słowacji, zgromadziły licznych uczestników, którzy w duchu sportowej rywalizacji nawiązywali i zacieśniali więzy przyjaźni.

EKO-PROJEKTY

EKO-PROJEKTY

Działania mające na celu ochronę i waloryzację dziedzictwa przyrodniczego są bardzo ważnym elementem polityki Unii Europejskiej. Eko-projekty realizowane na pograniczu polsko-słowackim integrują społeczności lokalne i naukowców z Polski i Słowacji w podejmowaniu różnorodnych działań mających na celu zachowanie, monitorowanie i ochronę bioróżnorodności wspólnych ekosystemów. Równie ważnym celem projektów była edukacja i kształtowanie postaw proekologicznych wśród mieszkańców pogranicza. Działania podejmowane podczas realizacji projektów często łączyły popularyzację wiedzy o walorach przyrodniczych regionu ze współpracą dotyczącą ochrony zagrożonych gatunków, między innymi ptaków Beskidu Niskiego. Po raz pierwszy na tak dużą skalę współpracę podjęły środowiska pszczelarzy z Polski i Słowacji. Transferowi wiedzy i edukacji służyły spotkania i konferencje naukowe odbywające się w ramach projektów oraz będące ich wynikiem publikacje. Walory poznawcze miało utworzenie tatrzańskiego lapidarium, które doskonale przygotowuje do poznania złożonej geologii i przyrody Tatr.

Aktivita, ktorých cieľom je ochrana a zhodnotenie prírodného dedičstva, sú veľmi dôležitým prvkom politiky Európskej únie. Eko-projekty realizované na polsko-slovenskom pohraničí integrujú miestnych obyvateľov a vedcov z Poľska a zo Slovenska pri implementovaní rôznorodých aktivít zameraných na zachovanie, monitorovanie a ochranu biodiverzity spoločných ekosystémov. Rovnako dôležitým cieľom projektov bolo vzdelávanie a formovanie pro-environmentálnych postojov medzi obyvateľmi pohraničia. Aktivita prijímané počas realizácie projektov často spájali popularizovanie vedomostí o prírodných hodnotách regiónu so spoluprácou v rozsahu ochrany ohrozených druhov, o.i. vtákov Nízkych Beskýd. Prvýkrát v takom širokom meradle začali so sebou spolupracovať organizácie včelárov z Poľska a Slovenska. Transferu poznatkov a vzdelávaniu slúžili stretnutia a vedecké konferencie realizované v rámci projektov a pokonferenčné publikácie. Poznávaciú hodnotu malo založenie tatranského lapidária, ktoré dokonale pripravuje na spoznávanie zložitej geológie a prírody Tatier.

■ Edukacja przyrodnicza i ochrona awifauny pogranicza polsko-słowackiego

Beneficjent: Stowarzyszenie Pogranicza w Ropie

Partner: Obec Regetovka

Wartość projektu: 36 300,09 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 30 855,07 EUR

Projekt zatytułowany *Edukacja przyrodnicza i ochrona awifauny pogranicza polsko-słowackiego* dotyczy aktywnej ochrony ptaków, ze szczególnym uwzględnieniem dużych gatunków szponiastych, oraz edukacji i promocji dziedzictwa przyrodniczego w regionie Beskidu Niskiego. Wśród około 140 gatunków ptaków, które tutaj występują, znajduje się wiele gatunków chronionych, takich jak: orzeł przedni, orlik krzykliwy, myszołów zwyczajny, trzmiełojad, puszczyk uralski, czy derkacz i gąsiorek, które są objęte ochroną ścisłą. W ramach projektu, po obu stronach granicy przeprowadzono kwerendę ornitologiczną nad występowaniem, liczebnością i obszarami lęgowymi ptaków, mającą na celu inwentaryzację i wytypowanie dogodnych miejsc do rozmieszczenia budek lęgowych i sztucznych gniazd. To jedna ze sprawdzonych metod pomocy zagrożonym gatunkom, która umożliwia osiedlanie się w nowych miejscach i zwiększa szanse zakończenia lęgu sukcesem, służąc ptakom przez wiele lat. Powstało 5 sztucznych gniazd z gałęzi dla najrzadszych gatunków ptaków szponiastych, 50 budek lęgowych dla sikor i szpaków oraz 100 przeznaczonych dla puszczyka uralskiego, które zawieszono w miejscach siedliskowych na terenie pogranicza. Edukacyjny walor projektu zrealizowano poprzez wytyczenie dwóch ścieżek przyrodniczych o łącznej długości 5 kilometrów, które przebiegają przez różne ekosystemy: nad jeziorem Klimkówka oraz przez łąki i las w Regietowie. Ścieżki opatrzone tablicami informacyjnymi, które prezentują ptaki Beskidu Niskiego, wyznaczono na nich ponadto 6 miejsc postojowych służących do wypoczynku i obserwacji przyrody. Do promocji i popularyzacji wiedzy o awifaunie przyczynia się powstała w trakcie trwania projektu polsko-słowacka publikacja i wystawy, które zaprezentowano w Bardejowie i Regetovce na Słowacji oraz w Regietowie. Podsumowaniem nabytej wiedzy i doświadczeń była konferencja naukowa, która odbyła się w Ropie.

■ **Ocena zmian w środowisku Pienin spowodowanych budową i eksploatacją Zespołu Zbiorników Wodnych Czorsztyn – Niedzica i Sromowce Wyżne**

Beneficjent: Pieniński Park Narodowy

Partner: Štátna ochrana prírody SR, Správa Pieninského národného parku

Wartość projektu: 8 083,56 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 6 682,95 EUR

W 1997 roku, w rejonie Czorsztyna, Niedzicy i Sromowiec Wyżnych, rozpoczął działalność zespół dwóch zbiorników wodnych na rzece Dunajec, który ma znaczący wpływ na położone po obu stronach granicy cenne przyrodniczo pienięskie ekosystemy. Od lat 30. XX wieku są one prawnie chronione w formie polskiego i słowackiego parku narodowego, stanowiąc istotny element europejskiej sieci ochrony przyrody NATURA 2000. W latach poprzedzających napełnienie zbiornika polscy naukowcy opisali stan flory i fauny. W kolejnych latach prowadzono badania monitorujące stan wybranych elementów środowiska, które jednak nie doczekały się syntetycznego opracowania i nie są szerzej znane społeczeństwu. Celem projektu była ocena zmian w środowisku Pienin po polskiej i słowackiej stronie granicy spowodowanych budową i eksploatacją Jeziora Czorsztyńskiego oraz rzetelna informacja o tych procesach. Jest to istotne i ważne ze względu na duże zainteresowanie społeczne tymi zjawiskami i prognozowanymi zmianami, które były szeroko omawiane na różnych forach i powodowały wiele kontrowersji, a nawet głośne protesty organizacji ekologicznych. W ramach projektu powołano zespół badaczy i naukowców, który wykonał kwerendę dotychczasowych opracowań na temat zmian przyrody nieożywionej, flory i fauny oraz środowiska człowieka, krajobrazu i kultury. Na podstawie zebranych danych naukowcy z różnych dziedzin przygotowali referaty i postery przedstawione na polsko-słowackiej konferencji naukowej i podczas wizyt studyjnych. Zgromadzona wiedza i materiały opublikowane zostały w drugim tomie *Monografii Pienin* zatytułowanym *Pieniny – Zapora – Zmiany* oraz w *Przewodniku sesji posterowej*. Wszystkie artykuły zamieszczono również na podstronie internetowej Pienińskiego Parku Narodowego. Realizacja projektu przyczyniła się do międzynarodowej współpracy polskich i słowackich pracowników naukowych w zakresie biologii, ekologii, ochrony przyrody i środowiska i stworzyła podstawy do dalszej współpracy w tym zakresie. Uzyskane dane naukowe i powstałe publikacje naświetlają problematykę wpływu budowy zbiorników wodnych w terenach chronionych oraz popularyzują wiedzę o obszarze obu parków narodowych na terenie Polski i Słowacji.

■ Pszczoły w służbie człowieka i przyrody w Euroregionie Tatry

Beneficjent: Karpacki Związek Pszczelarzy w Nowym Sączu

Partner: Spolok včelárov Slovenska, Trstená

Wartość projektu: 38 147,09 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 32 425,03 EUR

Pszczoły są istotnym i niezbędnym elementem ekosystemów. Bez pszczół, które zapylają 80% roślin, niemożliwe stałoby się utrzymanie bioróżnorodność środowiska naturalnego i zachowanie równowagi w przyrodzie. Owady te są też swoistym barometrem zmian i degradacji środowiska – w razie wystąpienia zatruc i zanieczyszczeń, giną w pierwszej kolejności. Pszczoły z jednej strony są sygnałem ostrzegawczym o niebezpieczeństwie, z drugiej zaś, gwarancją na to, że tam gdzie żyją i mają się dobrze, są także bezpieczne warunki życia ludzi. Projekt *Pszczoły w służbie człowieka i przyrody w Euroregionie Tatry* miał na celu pogłębienie i popularyzację wiedzy na temat roli i znaczenia pszczół w przyrodzie oraz zebranie danych na temat aktualnej sytuacji pszczelarstwa na terenie Euroregionu Tatry. W ramach szeroko zakrojonych badań, przeprowadzono kilka tysięcy ankiet, na podstawie których opracowano wspólną bazę danych o pasiekach, liczebności rodzin, chorobach, szansach i zagrożeniach w hodowli pszczół na terenie pogranicza. Była to pierwsza na taką skalę praca badawcza, której wyniki statystyczne i merytoryczne zostały opublikowane w polsko-słowackim wydawnictwie i na stronie internetowej Karpackiego Związku Pszczelarzy. Co cieszy, według przeprowadzonych analiz, sytuacja pszczelarstwa w Euroregionie Tatry, jest dobra, co nie uwalnia od monitorowania potencjalnych zagrożeń, jakimi są stosowanie pestycydów i choroby powodujące masowe wymieranie owadów. Transferowi wiedzy i wymianie doświadczeń oraz umiejętności posłużyła też polsko-słowacka konferencja pt. *Rola i znaczenie pszczoły miodnej w środowisku naturalnym oraz zagrożenia wyginięcia pszczół* i wizyty studyjne w wybranych pasiekach. Ważnym elementem projektu była akcja edukacyjna skierowana do młodzieży i społeczności lokalnych. Podczas 100 prelekcji i szkoleń, odbywających się po obu stronach granicy, w których udział wzięło ponad 5 tysięcy osób, propagowano proekologiczne zachowania, wiedzę na temat działania ekosystemów przyrodniczych i ochrony środowiska naturalnego ludzi.

Tatrzańskie lapidarium

Beneficjent: Tatrzański Park Narodowy

Partner: Štatne lesy Tatranského národného parku

Wartość projektu: 37 649,28 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 32 001,88 EUR

Realizacja projektu *Tatrzańskie lapidarium* wpisuje się w program edukacji przyrodniczej i ekologicznej prowadzonej przez Tatrzański Park Narodowy. Przy ulicy Mieczysława Karłowicza w Zakopanem, przy drodze do Kuźnic, powstał ogród skalny, który jest miniaturowym odzwierciedleniem geomorfologicznej budowy Tatr. Zgromadzono tu skały granitowe, wapienne, dolomity i piaskowce – wszystkie minerały, z których zbudowany jest najwyższy masyw Karpat. Na różnym podłożu posadzono rośliny, które występują w naturalnym środowisku. Od strony wschodniej przedstawiono budowę Tatr Bielskich z sylwetką przypominającą szczyt Hawrania, następnie Tatry Wysokie z charakterystycznym szczytem Łomnicy, na którym znalazł się odlany z brązu model stacji kolejki linowej. W części poświęconej Tatrom Zachodnim z głazów ułożono Kasprowy Wierch i Giewont, który wieńczy miniaturowy krzyż. Na ścieżce wokół lapidarium umieszczono fotosty z panoramicznymi ujęciami Tatr, wykonane z Gubałówki, z Babiej Góry, z Gór Choczańskich, z okolic Liptowskiej Mary i ze Spisza, które ukazują walory krajobrazowe i piękno przyrody nieożywionej. Edukacyjny charakter mają tablice informacyjne przybliżające wiedzę na temat: położenia geograficznego i ogólnej budowy geologicznej, zlodowaceń, geomorfologii, jaskiń i zjawisk krasowych, ewolucji tektonicznej, skał osadowych, tatrzańskich skamieniałości oraz wpływu budowy geologicznej na przyrodę ożywioną. Ścieżka wokół lapidarium jest przystosowana dla osób poruszających się na wózkach inwalidzkich. W ramach projektu powstała również mapa plastyczna Tatr z opisem alfabetem Braille’a, dzięki której osoby niewidome i niedowidzące mogą rozpoznać różnice pomiędzy granitem a wapieniem oraz prześledzić elementy budowy geologicznej Tatr. Lapidarium jest znakomitą punktą przygotowującym do wyjścia w góry, wpisuje się w działania na rzecz ochrony dziedzictwa przyrodniczego i umożliwia prowadzenie czynnej edukacji ekologicznej.

SPORT – PASJA – ZDROWIE

ŠPORT – VÁŠEŇ – ZDRAVIE

Wspólne inicjatywy klubów sportowych, środowisk młodzieżowych i samorządów w dziedzinie sportu i rekreacji to jedna z najczęściej podejmowanych form współpracy. Realizacja projektów sprzyja wzajemnej wymianie doświadczeń, kształtuje ducha sportowej rywalizacji i przyczynia się do nawiązywania przyjaźni. Wśród tradycyjnych i sprawdzonych działań polegających na organizacji wspólnych spotkań treningowych i imprez sportowych, w ramach projektów powstawały też elementy małej infrastruktury sportowej i gorczański szlak do uprawiania narciarstwa biegowego. Walorem tych projektów jest promowanie zdrowych, sprzyjających aktywności ruchowej nawyków i szeroki dostęp do uczestnictwa w wielu wydarzeniach i działaniach, często też dofinansowywanie pomaga wyrównywać szanse w rozwijaniu sportowych pasji mniej zamożnym dzieciom i młodzieży z terenu pogranicza. Ciekawą inicjatywą było wydanie znakomicie przygotowanej pod względem edytorskim i merytorycznym publikacji poświęconej olimpijczykom spod Tatr.

Spoločné iniciatívy športových klubov, mládežníckych organizácií a samospráv v oblasti športu a voľnočasových aktivít sú jednými z najčastejšie prijímaných foriem spolupráce. Realizácia projektov podporuje vzájomnú výmenu skúseností, formuje ducha športového súperenia a prispieva k nadväzovaniu priateľstva. Tradičnými a osvedčenými boli aktivity založené na organizovaní spoločných tréningov a športových podujatí, v rámci projektov vznikali tiež prvky malej športovej infraštruktúry a gorčianska bežkárska trasa. Hodnotou týchto projektov je propagácia zdraviu prospešných návykov podporujúcich pohybové aktivity a široká dostupnosť podujatí a aktivít. V mnohých prípadoch finančný príspevok pomáha vyrovnať príležitosti rozvoja športových vášní znevýhodnených detí a mládeže z pohraničia. Zaujímavou iniciatívou bolo vydanie výborne editorsky a vecne pripravenej publikácie venovanej olympionikom spod Tatier.

■ Olimpiada bez granic

Beneficjent: Zespół Placówek Oświatowych w Maniowach

Partnerzy: Základná škola s materskou školou Kráľovnej Pokoja, Haligovce,
Gmina Czorsztyn

Wartość projektu: 45 462,14 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 38 642,81 EUR

Projekt *Olimpiada bez granic* to zamierzenie przyczyniające do dialogu i współpracy transgranicznej pomiędzy środowiskami młodzieżowymi. Bezpośrednie kontakty na kanwie rywalizacji sportowej pozwalają wzajemnie się poznać, zaprzyjaźnić i wymienić doświadczeniami. Równie istotne w realizacji tego projektu było dofinansowanie budowy mini stadionu lekkoatletycznego w Maniowach składającego się z bieżni, skoczni i rzutni do pchnięcia kulą. Olimpijski charakter projektu oddaje duża liczba zaplanowanych działań. Uczniowie z Maniów i z Haligowiec rywalizowali, bawili się i poznawali podczas wielu zawodów sportowych, na wrsztatach i podczas wspólnie przygotowywanych wydarzeń kulturalnych. Projekt zainaguiowało spotkanie w Maniowach, gdzie odbyły się mecze piłki nożnej dziewcząt i chłopców, ćwiczenia fitness i zawody sztafetowe. Atrakcją był doroczny konkurs wokalny odbywający się z okazji Pierwszego Dnia Wiosny pod tytułem *Prosto z pola na idola*, który tym razem miał obsadę międzynarodową. Ciekawą propozycją, szczególnie dla uczniów ze Słowacji, były warsztaty z nowoczesnych form ruchu *Wyginaj śmiało ciało*, przygotowane przez gimnazjalistki z Maniów, wprowadzające elementy gimnastyki, aerobiku oraz hip-hopu. Słowaczki zaprezentowały natomiast zumbę. Kolejne spotkanie i rywalizacja sportowa miała miejsce podczas rozgrywek ligi przygranicznej w piłce siatkowej i nożnej, którym towarzyszył turniej tenisa stołowego dla chłopców i dziewcząt. Wspólny bieg na orientację *Przez Wielkie Pole do paszczy smoka*, który prowadził z osady na Stylchynie a kończył na górze Wdżar, wymagał od uczestników nie tylko znajomości mapy i orientacji, ale i udzielania w wybranych punktach meldunkowych odpowiedzi na pytania związane z Unią Europejską. Morderczą dyscypliną był międzynarodowy marszobiegi na górę Wdżar, który mimo stromych podejść i niesprzyjających warunków pogodowych ukończyli wszyscy zawodnicy. Z okazji otwarcia stadionu w Maniowach odbyła się dwudniowa spartakiada lekkoatletyczna, która zakończyła projekt.

Rekreacja ruchowa szansą na integrację partnerstwa polsko-słowackiego

Beneficjent: Miasto Limanowa

Partner: Mesto Dolný Kubín

Wartość projektu: 44 966,30 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 38 221,35 EUR

Miasta Limanowa i Dolny Kubin podjęły współpracę podczas realizacji projektu *Rekreacja ruchowa szansą na integrację partnerstwa polsko-słowackiego*, który zainicjował wspólne przedsięwzięcia o charakterze sportowo-rekreacyjnym ukierunkowane na poprawę i rozwój kondycji fizycznej dzieci i młodzieży w obu gminach partnerskich. Głównym działaniem projektowym była budowa skateparku w Limanowej. Skatepark powstał w centrum miasta nieopodal ratusza i Limanowskiego Domu Kultury. Plac do uprawiania sportów ekstremalnych, gdzie ćwiczyć mogą miłośnicy rolek, deskorolek i rowerów, ma wymiary 18 x 38 metrów. Umieszczone są na nim stacjonarne i przesuwne urządzenia, takie jak: bank ramp, poręcze proste i łamane, wyskocznia, murek łamany, poll jam, quarter pipe, manual pad, grindbox i platforma. Dodatkową atrakcją jest ścianka wspinaczkowa o wysokości 5 metrów. Ta długo oczekiwana, szczególnie przez młodych ludzi, i dofinansowana w ramach projektu inwestycja przyczynia się do promowania aktywnego spędzania wolnego czasu i stanowi techniczne zaplecze podczas organizacji imprez sportowych i zawodów w przyszłości. Pierwszym sprawdzianem technicznej jakości i możliwości skateparku były Transgraniczne Zawody Deskorolkowe o Puchar Burmistrza Miasta Limanowa. Pierwszy etap rywalizacji sportowej miał miejsce Dolnym Kubinie, gdzie odbył się mały jam session z udziałem polskich i słowackich skaterów, startujących w trzech konkurencjach: na deskorolkach, bmx-ach i hulajnogach. Drugi etap zawodów odbył się podczas uroczystego otwarcia skateparku w Limanowej. Zawodnicy Klubu Sportowego Limanowa Forrest wręczyli burmistrzowi miasta symboliczną deskorolkę i podziękowali za realizację projektu. W imprezie w Limanowej udział wzięło 104 zawodników z Polski i Słowacji.

■ Śladami Olimpijczyków

Beneficjent: Gmina Nowy Targ

Partnerzy: Obec Závažná Poruba,

Klub sportowy „Obidowiec Obidowa”

Wartość projektu: 46 291,98 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 39 348,18 EUR

Obszar Euroregionu Tatry, oprócz atrakcyjnych turystycznie i rekreacyjnie terenów, posiada bardzo dobre warunki do trenowania sportów. Gorczańską trasę Obidowa – Turbacz wielokrotnie podczas swoich treningów przemierzała mistrzyni olimpijska Justyna Kowalczyk, a słowacki olimpijczyk Ivan Batory pracował nad swoją kondycją między innymi w malowniczych okolicach Závažnej Poruby. W ostatnich latach stali się oni autorytetami wśród dzieci i młodzieży. Być może wśród nich wzrastają następcy olimpijczyków, jednak by się o tym przekonać, należy stworzyć im odpowiednie warunki. Projekt *Śladami Olimpijczyków* miał na celu rozpowszechnienie wśród dzieci, młodzieży, studentów turystów i mieszkańców pogranicza polsko-słowackiego dobrych nawyków zdrowego i aktywnego spędzania wolnego czasu w duchu zdrowej rywalizacji i zasad fair-play poprzez realizację ścieżek do uprawiania narciarstwa biegowego. Zasadniczym działaniem w realizacji projektu było wytyczenie trasy biegowej prowadzącej z Obidowej do schroniska na Turbacz. Jednostakilometrowy szlak wiedzie przez przepiękne gorczańskie krajobrazy i jest stosunkowo wymagający, różnica wzniesień wynosi 570 m npm. Ścieżka jest dobrze oznakowana, znajdują się na niej dwie zadaszone wiaty z ławostołami służące do odpoczynku oraz tablice informacyjne z mapą szlaku i wiadomościami na temat przyrody Gorców. W kolejnym etapie realizacji projektu zakupiono profesjonalny sprzęt sportowy nartorolki i komplety do narciarstwa biegowego. Zajęcia treningowe rozpoczęły się jesienią i kontynuowane były zimą na nowo wytyczonej ścieżce oraz na Słowacji. Prowadzili je wykwalifikowani trenerzy, a uczestnikami była młodzież ze szkół w Obidowej i Klikuszowej. Łącznie przeprowadzono 336 godzin zajęć w ciągu 7 miesięcy. Warto wspomnieć, że uczestnicy projektu odnosili znaczące sukcesy, może jeszcze nie olimpijskie, ale podczas powiatowych, wojewódzkich i ogólnopolskich zawodów w biegach narciarskich.

■ Hokej w sercach ludzi naszych regionów

Beneficjent: Krynickie Towarzystwo Hokejowe Klub Młodzieżowy Krynica

Partner: Hokejový club 46 Bardejov

Wartość projektu: 44 903,59 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 38 168,05 EUR

Krynickie Towarzystwo Hokejowe Klub Młodzieżowy Krynica i Klub Hokejowy 46 z Bardejova to drużyny z dużymi tradycjami sportowymi, sięgającymi początków XX wieku. Dotychczasowa współpraca mająca kilkudziesięcioletnią historię skoncentrowana była głównie na wspólnych imprezach sportowych, podczas których rozgrywano mecze i turnieje hokejowe. Chcąc rozszerzyć dotychczasowe działania KTH KM w Krynicy postanowił skorzystać z pomocy Unii Europejskiej wspierającej transgraniczną współpracę w dziedzinie sportu. Realizacja projektu miała w znaczący sposób poprawić jakości szkolenia młodych hokeistów oraz umiejętności kadry trenerskiej i dzięki dofinansowaniu zakupu profesjonalnego sprzętu umożliwić dostęp do uprawiania sportu młodym talentom z rodzin ubogich, niepełnych i patologicznych. Oba regiony przygraniczne należą do uboższych w swoich krajach, posiadają jednak wyjątkowe walory naturalne z ogromnym kapitałem społecznym i kulturowym. Wykorzystanie tego potencjału przez wzmocnienie współpracy stało się jednym z głównych założeń projektu. Podczas jednodniowego szkolenia trenerów z obu klubów, które odbyło się w Krynicy-Zdroju, wymieniono doświadczenia i główne założenia szkoleniowe wykorzystane w dalszym etapie podczas praktycznych zajęć hokejowych z młodzieżą obydwu klubów. W Międzynarodowym Turnieju Hokejowym, który rozegrano 28 i 29 marca 2015 roku, udział wzięło 5 zespołów, 3 ze Słowacji: HC 46 Bemaco Bardejov, MHK Dolný Kubín, HK Mládež Michalovce oraz 2 z Polski: KTH KM Krynica i Women's Team. Turniej został rozegrany w systemie „każdy z każdym” 2 x 20 minut czystego czasu gry. Przeprowadzone również indywidualne konkursy na najwszechstronniejszego zawodnika i najlepszego strzelca. W drugim dniu turnieju odbył się pokazowy mecz Mini Hokeja, w którym udział wzięli najmłodsi adepci hokeja klubu KTH KM Krynica. Hokeiści z Dolnego Kubina wygrali wszystkie swoje mecze, zdobywając komplet punktów. Najwięcej goli, 36, zdobyli hokeiści z Krynicy, zajmując w klasyfikacji końcowej drugą pozycję. Najważniejsza jednak w sportowej rywalizacji była radość gry i nawiązane przyjaźnie.

■ Olimpijczycy polscy i słowaccy spod Tatr

Beneficjent: Powiatowe Centrum Kultury w Nowym Targu

Partnerzy: Olimpijski klub Wysoké Tatry,
Nowotarski Klub Olimpijczyka,
Powiat Nowotarski, Powiat Tatrzański

Wartość projektu: 32 132,04 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 27 312,23 EUR

Obszar Euroregionu Tatry zamieszkały przez „ludzi z charakterem” może poszczycić się bardzo dużą ilością sportowców, którzy brali udział i odnosili sukcesy podczas Zimowych Igrzysk Olimpijskich. W czasie, kiedy Polska i Słowacja starały się o przyznanie prawa do organizacji zimowej olimpiady Kraków – Tatry 2022, gdzie areną większości zmagani olimpijskich miały być tereny przygraniczne, postanowiono przypomnieć, nieznaną zazwyczaj szerokiej publiczności, sylwetki sportowców i historię sportu, którą współtworzyli w myśl zasad rywalizacji sportowej fair play. W ramach projektu powstała pięknie wydana i bogato ilustrowana fotografiami archiwalnymi i współczesnymi publikacja zatytułowana *Olimpijczycy spod Tatr* autorstwa Leszka Rafalskiego. Bohaterowie tej książki to wybitni sportowcy, reprezentanci Polski, zdobywcy najwyższych trofeów, medaliści olimpiad i zawodów sportowych, ale i cały region Tatr, z jego kolorytem i żywotnością. Książka ukazuje fenomen hokeja w Nowym Targu, piękne karty z historii narciarstwa, od legendarnej postaci Stanisława Marusarza po dzisiejsze sukcesy Kamila Stocha, biathlonowe i łyżwiarskie tradycje Zakopanego i Podhala, a także losy tych olimpijczyków, którzy po zakończeniu kariery sportowej potrafili osiągać sukcesy w innych dziedzinach życia. Historie olimpijczyków stanowią realny przykład dobrych wzorców dla dzieci i młodzieży i są inspiracją dla kolejnych pokoleń sportowców. W Ośrodku Współpracy Polsko-Słowackiej Euroregionu Tatry w Nowym Targu odbyła się promocja albumu i konferencja naukowa. Gościem honorowym spotkania był Wojciech Fortuna, złoty medalista z Sapporo, który Nowotarskiemu Klubowi Olimpijczyka, jednemu z głównych inicjatorów powstania tej książki, wręczył replikę swojego złotego medalu, przypominając o jubileuszu 80-lecia istnienia Nowotarskiego Klubu Sportowego, którego hokeiści zapisali tak piękne, medalowe i mistrzowskie karty w historii sportów zimowych.

BEZPIECZEŃSTWO PRZEDE WSZYSTKIM

BEZPEČNOSŤ PREDOVŠETKÝM

Bezpieczeństwo to główne założenia projektów, w które zaangażowane były między innymi służby mundurowe – policja i jednostki straży pożarnych, instytucje samorządowe, a także nauczyciele i młodzież szkolna z Polski i Słowacji. Realizacja projektów sprzyjała wymianie doświadczeń w zakresie przeciwdziałania klęskom żywiołowym i ekologicznym oraz różnym zagrożeniom, takim jak drobna przestępczość, wypadki na drogach, szlakach turystycznych czy trasach narciarskich. Zacieśnianie i formalizowanie współpracy pomiędzy służbami z obu stron granicy przyczyniało się do wzrostu poczucia bezpieczeństwa i do podniesienia poziomu ochrony życia, zdrowia i mienia. Głównymi działaniami były wspólne szkolenia, ćwiczenia, akcje patrolowe i warsztaty, które podnosiły wiedzę, kwalifikacje i zawodowe umiejętności policji i straży pożarnej. Młodzież szkolna beneficjenci projektu *112 łączy nas* została przeszkolona w zakresie udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej. Mieszkańcy pogranicza podczas przeprowadzonych akcji edukacyjnych zyskali wiedzę o zachowaniach w sytuacjach zagrożeń.

Bezpečnosť bola hlavným predpokladom projektov, do ktorých sa zapájali okrem iného uniformované zložky – polícia a jednotky hasičských zborov, samosprávne inštitúcie a učitelia so školskou mládežou z Poľska a Slovenska. Realizácia projektov podporovala výmenu skúseností v oblasti predchádzania živelným pohromám a ekologickým haváriám ako aj rôznym rizikám ako napr. drobná kriminalita, nehody na cestách, turistických chodníkoch alebo lyžiarskych trasách. Upevňovanie a formalizovanie spolupráce medzi týmito službami z oboch strán hranice prispelo k nárastu pocitu bezpečnosti a k zvýšeniu miery ochrany života, zdravia a majetku. Hlavnými aktivitami boli spoločné školenia, cvičenia, hliadky a tvorivé dielne, ktoré zvyšovali poznatky, kvalifikácie a odborné zručnosti polície a hasičského zboru. Školská mládež – prijímatelia projektu *112 nás spája* bola zaškolená v rozsahu poskytovania predlekárskej prvej pomoci. Obyvatelia pohraničia počas realizovaných vzdelávacích aktivít získali poznatky o správaní sa v situácii ohrozenia.

■ **Wzmocnienie usług turystycznych i sportowych poprzez zapewnienie bezpieczeństwa na pograniczu polsko-słowackim – bez względu na porę roku**

Beneficjent: Komenda Powiatowa Policji w Nowym Targu

Partnerzy: Krajské riaditeľstvo Policajného zboru, Žilina,
Krajské riaditeľstvo Policajného zboru, Prešov

Wartość projektu: 24 653,89 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 20 955,81 EUR

W ramach wspólnego zapewniania bezpieczeństwa i porządku w obszarach przygranicznych komendy powiatowe Policji w Nowym Targu, w Zakopanem i komenda miejska Policji w Nowym Sączu oraz Okręgowe Korpusy Policji w Preszowie i Żylinie podjęły współpracę mającą na celu doskonalenie umiejętności zawodowych i podnoszenie skuteczności standardowych działań prowadzonych na obszarze pogranicza. Priorytetem projektu było zagwarantowanie bezpieczeństwa na szlakach turystycznych i stokach narciarskich. Coraz większe zainteresowanie aktywną turystyką pieszą, wodną, rowerową i sportami zimowymi powoduje intensyfikację ruchu i co się z tym wiąże, wzrasta zagrożenie wypadkami i aktami przestępczości. Aby skutecznie dbać o bezpieczeństwo turystów, mieszkańców i gości odwiedzających teren pogranicza policjanci z Polski i Słowacji zrealizowali projekt *Wzmocnienie usług turystycznych i sportowych poprzez zapewnienie bezpieczeństwa na pograniczu polsko – słowackim – bez względu na porę roku*. Wspólnie podjęte działania polegały na szkoleniach z metod i form pełnienia służby patrolowej na stokach narciarskich i turystycznych szlakach rowerowych. Kursy doskonalące umiejętności zawodowe przeprowadzono w dwóch etapach. W okresie letnim odbyły się praktyczne zajęcia z doskonalenia technik jazdy na rowerze, a po przeszkoleniu policyjne patrole górskie odbywały służbę na szlakach powiatu nowotarskiego i nowosądeckiego. Projekt zakładał dofinansowanie na zakup rowerów i sprzętu narciarskiego. Zimowy kurs jazdy na nartach, przeprowadzony we współpracy z podhalańską grupą GOPR, odbył się na stoku narciarskim Palenica w Szczawnicy. Dzięki tej inicjatywie przeszkoleni policjanci zorganizowali wspólne polsko-słowackie patrole, które w sezonie zimowym kontrolowały bezpieczeństwo na stokach Jaworzyny w Krynicy Zdroju, w Piwnicznej, Ryterskim Raju, na Palenicy, w Kluszkowcach, na Zadziale w Nowym Targu oraz w Cichem i Czerwinnem. Projekt podsumowano na wspólnej konferencji, pozytywnie oceniono współpracę służb policyjnych, które dzięki nabytemu doświadczeniu mogą skuteczniej i lepiej działać w sytuacjach zagrożenia w przyszłości.

■ **Transgraniczny system czynnej ochrony przeciwpowodziowej
Powiatu Nowosądeckiego oraz Starej Ľubovni**

Beneficjent: Powiat Nowosądecki
Partner: Mesto Stará Ľubovňa
Wartość projektu: 41 159,65 EUR
Dofinansowanie z EFRR: 34 985,70 EUR

Jednym z głównych problemów występujących na obszarze pogranicza polsko-słowackiego jest bardzo duże zagrożenie powodziowe. Przeciwdziałanie występowaniu, usuwanie skutków katastrof oraz likwidacja szkód ekologicznych wymaga ścisłej współpracy podmiotów ratowniczych. Straże pożarne z terenów przygranicznych z powiatu nowosądeckiego i Starej Ľubovli od lat współpracują i tworzą programy zmierzające do poprawy bezpieczeństwa. Projekt *Transgraniczny system czynnej ochrony przeciwpowodziowej Powiatu Nowosądeckiego oraz Starej Ľubovni* miał na celu przeprowadzenie ćwiczeń i szkoleń, które przyczynią się do skorelowania działań jednostek straży pożarnej z Polski i Słowacji w razie zagrożenia powodziowego, a tym samym do lepszej skuteczności wspólnych interwencji w zakresie rozwiązywania sytuacji kryzysowych po obu stronach granicy. W ramach projektu zaplanowano doposażenie jednostek straży pożarnej o specjalistyczny sprzęt ratowniczy, w tym motopompy, agregat prądowórczy, pilarki, zestawy ratownictwa medycznego oraz pontony i deskę lodową z oprzyrządowaniem. Szkolenie z kwalifikowanej pierwszej pomocy ukończyło 122 strażaków, w tym wielu z nich podeszło do egzaminu i otrzymało uprawnienia ratownika medycznego. Odbyło się 6 kursów z zakresu działań przeciwpowodziowych, ratownictwa na wodach i obsługi sprzętu, które przygotowały uczestników do skutecznego prowadzenia działań ratowniczych i zabezpieczających podczas powodzi oraz udzielania pomocy na akwenach wodnych i lodzie. Szkolenie przeprowadzono przy użyciu zakupionego sprzętu do ratownictwa na wodach. W sześciu turach zajęć wzięło udział 149 strażaków OSP z terenu Powiatu Nowosądeckiego oraz 42 strażaków ze Słowacji z okresu Stara Ľubovla. Wartością dodatkową wspólnego szkolenia było również nabycie umiejętności językowych, polscy i słowaccy strażacy i na tej płaszczyźnie doskonale zdali egzamin. Projekt zakończyła konferencja w Starej Ľubovli, gdzie na stadionie sportowym zostały zaprezentowane umiejętności ratownicze, odbyły się zawody, a także pokazy polskich i słowackich drużyn młodzieżowych.

■ Wspólne działania przeciwpowodziowe i ratownictwo ekologiczne – Muszyna

Beneficjent: Ochotnicza Straż Pożarna w Muszynie

Partnerzy: Obec Mały Lipník,

Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna

Wartość projektu: 34 851,73 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 29 623,97 EUR

Poprad to jedna z najpiękniejszych rzek. Od przekroczenia granic Polski w Leluchowie płynie na północ pięknymi zakolami, przełomową doliną aż do ujścia Muszynki i Szczawnika. Poniżej Andrzejówki i Małego Lipnika na Słowacji rozpoczyna się drugi najbardziej malowniczy odcinek przełomu Popradu. Ta górská rzeka i jej dopływy ma jednak swoje kaprysy i stwarza duże zagrożenie powodziowe zarówno po polskiej, jak i słowackiej stronie granicy. Projekt *Wspólne działania przeciwpowodziowe i ratownictwo ekologiczne* poprawia jakość współpracy transgranicznej w celu zwiększania skuteczności w zapobieganiu i usuwaniu skutków zagrożeń, jakimi są gwałtowne opady oraz wylewy rzek i potoków w górach. Uczestnicy projektu, 44 strażaków z Polski i 18 ze Słowacji, w czterech cyklach szkoleniowych i ćwiczebnych zostali zapoznani z metodyką współpracy polskich i słowackich jednostek straży pożarnych podczas udzielania pomocy wzajemnej, odbyli trening w zakresie działań przeciwpowodziowych i w zakresie działań ratownictwa chemiczno-ekologicznego oraz przeszli przeszkolenie dla dowódców najniższego szczebla, przygotowujące do dowodzenia jednostkami taktycznymi na poziomie interwencyjnym, zdobyli także praktyczne doświadczenie w prowadzeniu działań przeciwpowodziowych i chemiczno-ekologicznych przy użyciu nowoczesnych technik. Dofinansowany w ramach projektu nowoczesny mobilny system ochrony przed powodzią jest wykorzystywany po obu stronach granicy do: zabezpieczania oraz ratowania mienia i życia w trakcie powodzi, usuwania skutków powodzi, do szkoleń oraz zdobywania doświadczenia i podnoszenia kwalifikacji. Posumowaniem projektu były zawody sportowo-pożarnicze, które odbyły się w Muszynie. W ramach imprezy przeprowadzono sztafetę, przygotowaną według regulaminów używanych przez strażaków na Słowacji z wykorzystaniem pozyskanego w trakcie trwania projektu sprzętu ratowniczego.

■ Bezpieczna Dolina Popradu

Beneficjent: Ochotnicza Straż Pożarna w Wierchomli Wielkiej

Partner: Mesto Podolíneć

Wartość projektu: 36 052,93 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 30 644,99 EUR

Powodzie, wichury, śnieżyce, pożary to katastrofy, które mogą się wydarzyć wszędzie. Większość jest powodowana przez zmienne warunki pogodowe. Część z nich jest przewidywalna, tak jak silne wiatry, ale większość ciągle nas zaskakuje i dobrze jest wiedzieć więcej na ich temat. Wiedza ta pomaga zrozumieć ewentualne zagrożenia i przygotować się na wypadek ich wystąpienia. Jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej z Wierchomli Wielkiej i Podolińca podczas realizacji projektu zatytułowanego *Bezpieczna Dolina Popradu* podjęły instytucjonalną współpracę na rzecz doskonalenia zawodowego i wypracowania wspólnego modelu koordynującego przeciwdziałanie klęskom żywiołowym i ekologicznym. Polscy i słowaccy strażacy przeszli kurs pierwszej pomocy przedmedycznej i kurs wysokościowy, obejmujący m.in. zasady bezpiecznej pracy i poruszania się na wysokości, asekuracji oraz budowy stanowisk zjazdowych i asekuracyjnych. Na zreklamowanym terenie przy remizie Ochotniczej Straży Pożarnej w Wierchomli Wielkiej wykonano tor przeszkód, na którym zamontowano urządzenia dostosowane do ćwiczeń sprawnościowych i wytrzymałościowych. Dzięki tej inwestycji odbyły się wspólne polsko-słowackie szkolenia, podczas których przeprowadzono symulacje akcji ratowniczych przy użyciu sprzętu wysokościowego, jak również pokazową akcję gaszenia płonącego pojazdu i symulację ewakuacji dzieci z płonącego budynku z użyciem sprzętu bojowego. Ważnym elementem projektu była akcja edukacyjna skierowana do mieszkańców, szczególnie dzieci i młodzieży. W szkołach znajdujących się na terenie objętym mikroprojektem strażacy podczas pogadanek uczyli, jak chronić walory otaczającej przyrody i jak zachowywać się podczas klęsk żywiołowych i katastrof. Ponadto powstała strona internetowa i broszury informacyjne-instruktażowe. Realizację projektu zakończyły Zawody Strażackie o Puchar Doliny Popradu.

112 łączy nas

Beneficjent: Związek Międzygminny „Perły Doliny Popradu”

Partner: Zdrúżenie obci hornej Torysy, Lipany

Wartość projektu: 53 150,17 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 45 177,64 EUR

Numer 112 jest jednolitym numerem alarmowym obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej i służy do powiadamiania w sytuacjach zagrożenia zdrowia, życia lub mienia. Projekt pod tytułem *112 łączy nas* to akcja edukacyjna skierowana do uczniów szkół podstawowych i gimnazjów z Piwnicznej-Zdroju, Muszyny, Łabowej i Rytra, jak również partnerskich jednostek ze Słowacji. Celem projektu było przekazanie młodzieży wiedzy na temat poprawnego reagowania i działania w różnych sytuacjach zagrożenia bezpieczeństwa w kraju i za granicą oraz przeszkolenie w udzielaniu pierwszej pomocy przedmedycznej. Istotne było również nawiązywanie i utrzymywanie partnerskich kontaktów i relacji pomiędzy dziećmi oraz dorosłymi ze Słowacji i Polski. Pierwszym etapem działań w ramach projektu były szkolenia dla nauczycieli w udzielaniu pierwszej pomocy, które zorganizowała Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Sączu. Zdobyta przez nich wiedza była przekazywana uczniom w wieku 7–9 lat oraz 13–15 lat na zajęciach praktycznych w szkołach. Zakupione na potrzeby realizacji i szkoleń 22 fantomy zostały przekazane polskim beneficjentom projektu. Udział w kursach wzięło w sumie 3058 osób. Sprawdzianem nabytych umiejętności w praktyce były rajdy górskie. Podczas wycieczki na Halę Łabowską młodzież z Polski i Podolińca musiała udzielić w symulowanych akcjach pomocy osobom, które dostały udaru słonecznego, zostały ukąszone przez węża, dostały krwotoku z nosa, zadławiły się. Wspólna wycieczka sprzyjała nawiązywaniu nowych przyjaźni i nauce języka sąsiada. W Muszynie w Amfiteatrze Zapopradzie w dniu 25 września 2010 roku odbyła się konferencja podsumowująca partnerską współpracę. Młodzież przedstawiła prezentację z rajdów zrealizowanych podczas projektu, odbył się pokaz profesjonalnej pierwszej pomocy w wykonaniu Ochotniczej Straży Pożarnej z Rytra, wystąpiły zespoły regionalne z Polski i Słowacji. Nie zabrakło integracyjnej dyskoteki, a całość pokazów artystycznych zakończył pokaz sztucznych ogni.

AKCJA AKTYWIZACJA AKCIA AKTIVIZÁCIA

Pod hasłem *Akcja aktywizacja* prezentujemy projekty, których wspólnym mianownikiem jest integracja, aktywizacja i wyrównywanie szans dla grup i osób społecznie marginalizowanych. Partnerzy z Polski i Słowacji, instytucje społeczne, kulturalne i sportowe, realizowali projekty, których bezpośrednimi uczestnikami były osoby niepełnosprawne, starsze, uzależnione oraz kobiety uprawiające hokej, który wciąż postrzegany jest jako dyscyplina sportowa typowo męska. Różne rodzaje działań skierowane były z jednej strony – poprzez akcje promocyjne i informacyjne – na przełamywanie barier świadomościowych i stereotypów, a z drugiej na tworzenie szans aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i w kulturze. Liczne zajęcia warsztatowe, szkolenia, wykłady sprzyjały nabywaniu praktycznej wiedzy oraz umiejętności i wzmacniały poczucie własnej wartości, pozwalały na nawiązywanie nowych kontaktów i znajomości oraz wymianę doświadczeń. Rezultatem z realizacji projektów było też powstanie wspólnych polsko-słowackich opracowań mających na celu przeciwdziałanie marginalizacji i promujących integrację oraz aktywizację społeczną.

Pod hesłom *Akcia aktivizácia* prezentujeme projekty, ktorých spoločným menovateľom je integrácia, aktivizácia a vyrovnávanie príležitostí pre sociálne marginalizované skupiny a osoby. Partneri z Poľska a zo Slovenska, sociálne, kultúrne a športové inštitúcie realizovali projekty, ktorých bezprostrednými účastníkmi boli zdravotne postihnuté osoby, starší ľudia, osoby závislé a ženy hrajúce hokej – šport, ktorý sa ešte stále vníma ako typicky mužská disciplína. Rôzne druhy aktivít boli na jednej strane zamerané na prekonávanie bariér a predsudkov v povedomí prostredníctvom propagačných a informačných akcií a na druhej strane na vytváranie príležitostí aktívnej účasti na spoločenskom a kultúrnom živote. Mnohé tvorivé dielne, školenia, prednášky umožňovali získať praktické poznatky a zručnosti a posilňovali pocit vlastnej hodnoty, umožňovali nadväzovanie nových kontaktov a vzťahov a výmenu skúseností. Výsledkom realizácie projektov bolo tiež vypracovanie spoločných poľsko-slovenských štúdií, ktorých cieľom bolo predchádzanie marginalizácii a propagácia integrácie a sociálnej aktivizácie.

Otwarta przestrzeń integracji

Beneficjent: Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu

Partner: Park kultúry a oddychu v Prešove

Wartość projektu: 29 794,55 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 25 325,38 EUR

Projekt *Otwarta przestrzeń integracji* zrealizowany przez Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu z partnerem z Preszowa to wspólna inicjatywa na rzecz do osób dotkniętych niepełnosprawnością. Wzajemne poznanie, nawiązanie kontaktów, budowa partnerskich relacji między słowackimi i polskimi instytucjami kulturalnymi oraz społecznymi, które pragną włączyć się w proces likwidowania barier i podnoszenie poziomu wrażliwości społecznej wobec niepełnosprawności, zarówno fizycznej, jak i umysłowej, to główne założenia projektu. Niepełnosprawni uczestnicy projektu pod kierunkiem profesjonalnych instruktorów zyskali nowe umiejętności w ciekawym i szeroko zakrojonym programie terapii przez sztukę. Kilkadziesiąt spotkań warsztatowych odbywających się w różnych blokach tematycznych, takich jak rzeźba, malarstwo, technika decoupage, fotografia, technika animacji poklatkowej i teatr, przez różne formy twórczych działań pomagały przełamywać ograniczenia, wyzwalały pozytywną energię i emocje, pozwalały budować poczucie własnej wartości, niezależności i pewności siebie. Pokłosiem warsztatów była wystawa prac, które prezentowano w Nowym Targu i Preszowie. Ujmowały one różnorodnością form, oryginalnością, niestandardowym użyciem barw i zestawieniem materiałów. Ostatnim etapem zajęć z animacji poklatkowej była praca całej grupy nad przygotowaniem filmu, którego bohaterami zostali uczestnicy warsztatów. Film ten jest świadectwem sympatii, która połączyła wszystkich jego bohaterów i twórców. Wielkie emocje i wzruszenia towarzyszyły premierowemu pokazowi sztuki teatralnej o stworzeniu świata, powstałej w podczas warsztatów teatralnych. W ramach projektu przeprowadzono również zajęcia z dogoterapii oraz spotkanie w Orawskim Parku Etnograficznym w Zubrzycy Górnej, gdzie odbyły się praktyczne lekcje regionalizmu zatytułowane „Jak to ze lnem było”, „Od ziarna do chleba”, „Ozdoby z bibuły”.

■ Program aktywności ruchowej osób starszych z pogranicza polsko-słowackiego

Beneficjent: Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu

Partnerzy: Prešovská univerzita v Prešove – Fakulta zdravotníckych odborov,
Stowarzyszenie „Uniwersytet Trzeciego Wieku“ w Nowym Targu

Wartość projektu: 44 025,43 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 37 421,61 EUR

Projekt zrealizowany przez Podhalańską Państwową Wyższą Szkołę Zawodową w Nowym Targu wraz z uniwersytetem w Preszowie skupiał się na problemie starzejącego się społeczeństwa na pograniczu polsko-słowackim. Działania w ramach projektu przebiegały dwutorowo. Za cel postawiono sobie zorganizowanie dostosowanych do wieku i stanu zdrowia zajęć z różnych dziedzin aktywności ruchowej dla seniorów z Polski i Słowacji, takich jak aerobik, gimnastyka, taniec, jak również masaż zdrowotny. Bezpośredni uczestnicy projektu, m.in. słuchacze Uniwersytetu Trzeciego Wieku, mieli również możliwość wzięcia udziału w warsztatach teoretycznych, poświęconych sposobom bezpiecznego i świadomego dbania o zdrowie. Wykłady na temat utrzymywania organizmu w dobrej kondycji oraz prawidłowej diety dały podstawy teoretyczne do wdrażania prozdrowotnych nawyków życiowych i żywieniowych oraz zachęcały do podjęcia wysiłku podczas zajęć praktycznych. Równolegle naukowcy i studenci z obu uczelni prowadzili obserwacje nad poziomem stanu zdrowia i sprawności fizycznej, które polegały na przeprowadzeniu badań lekarskich, pomiarów laboratoryjnych, jak również testów sprawności fizycznej i wysiłkowych. Monitorowanie rezultatów przeprowadzonych badań to pierwsza tego rodzaju inicjatywa na pograniczu, która umożliwiła przygotowanie analizy porównawczej i stworzenie programu aktywności ruchowej osób starszych. Wszystkie wyniki i działania podsumowano na zorganizowanej w Nowym Targu konferencji naukowej, której efektem jest dwujęzyczna publikacja pod tytułem *Aktywność ruchowa w okresie starzenia jako element profilaktyki zdrowotnej*. Dużym zainteresowaniem cieszyły się warsztaty Nordic Walking, które podsumowały dwie integracyjne i bardzo udane wycieczki do Doliny Kościeliskiej oraz do Doliny Mięguszwieckiej.

■ Równe w hokeju, równe w życiu – transgraniczna współpraca na rzecz sportowych równych szans

Beneficjent: Miejski Młodzieżowy Klub Sportowy „Podhale” Nowy Targ

Partnerzy: ŽHK 2000 Šarišanka Prešov,
Florbalový klub Tvrdošín

Wartość projektu: 45 143,13 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 38 371,66 EUR

Hokej to dyscyplina sportowa, która na pograniczu polsko-słowackim cieszy się wielką popularnością. Co ciekawe sport ten, wydawałoby się zdominowany przez mężczyzn, uprawiają również kobiety i dziewczęta. Projekt Miejskiego Młodzieżowego Klubu Sportowego „Podhale” w Nowym Targu *Równe w hokeju, równe w życiu* ukierunkowany jest na przełamywanie barier i mentalnych stereotypów związanych z obrazem tak zwanych męskich sportów oraz na wyrównywanie szans kobiet w aktywności sportowej oraz w wyborze i kontynuowaniu ścieżki kariery zawodowej. Projekt zakładał wymianę doświadczeń, nawiązanie kontaktów i pomoc w rozwiązywaniu problemów rodzących się z konieczności godzenia kariery sportowej i życia osobistego i adresowany był do zawodniczek aktywnie zaangażowanych w dwie dyscypliny sportu – hokeja i unihokeja – trenujących w ramach klubów z Nowego Targu i partnerskich drużyn ze Słowacji FBK Tvrdošín oraz ŽHK 2000 Šarišanka Prešov. Prócz standardowych spotkań meczowych, które opierają się na rywalizacji i bezpośredniej konfrontacji umiejętności sportowych, zaplanowano cykl spotkań trenerskich po obu stronach granicy, które umożliwiły transfer wiedzy na temat programów i metod szkoleniowych oraz doświadczeń w pracy z drużynami kobiecymi. Istotnym elementem projektu był panel edukacyjny, na który złożyły się wykłady i zajęcia praktyczne zatytułowane: *Komunikacja w zespole, rodzinie, pracy, Planowanie i zarządzanie czasem, Radzenie sobie ze stresem i motywacja, Rozwój osobisty i kariery zawodniczej, równość szans*. Podsumowaniem szkolenia jest dwujęzyczny poradnik *Jak godzić życie rodzinne i zawodowe z karierą zawodniczą* zawierający praktyczne rozwiązania, zestaw metod, ćwiczeń oraz artykuły o charakterze edukacyjnym dotyczące umiejętności radzenia sobie w różnych rolach. Wydany w nakładzie 200 egzemplarzy trafił do zawodniczek, które w specjalnie przygotowanych rubrykach, mających formę dziennika, mogą notować swoje spostrzeżenia i osobiste postępy. Trudna sytuacja kobiet hokeistek wiąże się także z słabym wizerunkiem sportów kobiecych, co przekłada się na niskie nakłady finansowe i braki w wyposażeniu. Stanowi to barierę w dostępie do profesjonalnego sportu dla dziewcząt z uboższych rodzin, w tym z obszarów wiejskich. Dlatego w ramach programu zakupiono wyposażenie dla żeńskich drużyny unihokeja i hokeja, w sumie 41 kompletów zawodniczek i 4 komplety bramkarskie.

■ Ścieżki Nordic Walking na pograniczu polsko-słowackim

Beneficjent: Gmina Uście Gorlickie

Partner: Obec Šiba

Wartość projektu: 26 788,44 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 22 770,17 EUR

Gmina Uście Gorlickie wraz z partnerem słowackim gminą Šiba podczas realizacji projektu *Ścieżki Nordic Walking na pograniczu polsko-słowackim* skupiły się nie tylko na tworzeniu produktu turystycznego, ale i dostrzegając zagrożenie marginalizacji środowisk wiejskich, postawili na pobudzenie aktywności i tradycyjnych form samoorganizacji mieszkańców pogranicza. Dlatego ważnym elementem projektu było także wypracowanie modelu współpracy, który przyniosłby trwały efekt współdziałania opartego na wymianie doświadczeń, wzajemnym szacunku, poznaniu i konsekwentnym działaniu we wspólnie realizowanym przedsięwzięciu. Zasadniczym celem projektu było wyznaczenie ścieżki Nordic Walking oraz ustawienie na jej trasie kilkunastu punktów służących wypoczynkowi – wiat postojowych i miejsc do grillowania. Powstały one w miejscowościach popularnych i chętnie odwiedzanych przez turystów; w uzdrowisku Wysowa-Zdrój, w Zdyni znanej przede wszystkim z cyklicznej imprezy Łemkowska Watra, Gładyszowie, gdzie znajduje się jeden z najładniejszych cmentarzy z okresu I wojny światowej zaprojektowany przez Dušana Jurkoviča oraz cerkiew pod wezwaniem Wniebowstąpienia Pańskiego o oryginalnej i nietypowej architekturze, jak również w Regietowie, Skwirtnem, Czarnej i w Hańczowej. Elementy małej architektury polepszyły infrastrukturę turystyczną, promocji regionu służy też wydany przewodnik atrakcji turystycznych i mapa ze ścieżkami do chodzenia. Podsumowaniem projektu był rajd Nordic Walking, podczas którego wspólnie uczono się poprawnej techniki poruszania się z kijkami. Świetną zabawę i integrację zapewniła przeprowadzona podczas rajdu gra terenowa *Szukanie skarbu*.

■ Być trzeźwym człowiekiem to być wolnym i twórczym człowiekiem

Beneficjent: Stowarzyszenie Muzyka Świata AKORD w Nowym Sączu

Partnerzy: Novy domov Stropkov,
Hotelová akadémia Prešov

Wartość projektu: 11 814,05 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 10 041,94 EUR

Narkotyki, alkohol, używki, dopalacze nie znają pojęcia „granic” terytorialnych i dosięgają wszelkich grup społecznych, a w szczególności ludzi młodych. Projekt *Być trzeźwym człowiekiem to być wolnym i twórczym człowiekiem* miał na celu pomóc młodym ludziom zrozumieć szkodliwość i destrukcyjny wpływ środków psychoaktywnych na ich życie, a tym samym przeciwdziałać negatywnym skutkom społecznym, jakie rodzą się na skutek różnorodnych uzależnień. W ramach projektu doświadczeni partnerzy z Polski i Słowacji zorganizowali i przeprowadzili spotkania profilaktyczno-edukacyjno-animacyjne dla uczniów szkół gimnazjalnych i licealnych w gminach na terenie Powiatu Nowosądeckiego; w Publicznym Gimnazjum im. prof. dra Józefa Dietla w Krynicy-Zdroju, w Zespole Szkół Podstawowo-Gimnazjalnych im. Jana Pawła II w Łososinie Dolnej i w Zespole Szkół w Świniarsku oraz w Stropkowie i Preszowie na Słowacji. Wykłady specjalisty do spraw uzależnień i profilaktyki na temat mechanizmów wchodzenia w uzależnienie, nacisku grupy rówieśniczej, utraty kontroli, negatywnych efektów „brania” i przebiegu terapii połączono z prezentacją multimedialną i fotograficzną. Dzięki działaniom animatora, w przystępny sposób zostały także obnażone: mit narkomana, mit dilerów, mit nieszkodliwości marihuany i reklama narkotyków w mediach i w muzyce. Z realizacji projektu powstał reportaż wydany na płycie DVD oraz dokumentacja fotograficzna. Dwujęzyczna płyta, na której znajdują się wypowiedzi młodych ludzi – uczniów z pogranicza polsko-słowackiego, autorów projektu, osób z organizacji beneficjenta i partnerów – jest wartościowym dodatkiem edukacyjnym do projektu, który został rozdyskrebowany wśród samorządów i uczestników projektu. Przesłanie i hasło *Nie branie jest w modzie wybieram zdrowie!* trafiło do około 1400 młodych ludzi z pogranicza polsko-słowackiego i należy wierzyć, że pomoże im w dokonywaniu właściwych wyborów życiowych.

■ Aktywność przede wszystkim

Beneficjent: Miejska Biblioteka Publiczna w Nowym Targu

Partner: Liptovska knižnica Gašpara Fejérpataky-Belopotockého v Liptovskom Mikuláši

Wartość projektu: 11 093,43 EUR

Dofinansowanie z EFRR: 9 429,42 EUR

Miejska Biblioteka Publiczna w Nowym Targu wraz z Biblioteką w Liptowskim Mikulaszu zrealizowały projekt *Aktywność przede wszystkim* skierowany do dorosłych czytelników w wieku 50+, którego głównym celem było wspieranie tej grupy w zakresie kształcenia, zdobywania nowych umiejętności i rozwijania zainteresowań. Rewolucja informatyczna, przy wszystkich zaletach, ułatwieniach i wartościach, jakie z sobą niesie, stwarza też zagrożenie marginalizacją dla sporych grup ludzi w średnim, a zwłaszcza starszym wieku, którzy nie potrafią, zazwyczaj z braku umiejętności, korzystać z dobrodziejstw nowoczesnych środków przekazu i szerokiej gamy usług oferowanych przez Internet. W ramach projektu dofinansowano zakup 4 komputerów, laptopa i cyfrowego aparatu fotograficznego, który wzmocnił wyposażenie czytelnictwa internetowej w bibliotece w Nowym Targu oraz służył uczestnikom kursu komputerowego. W sumie przeprowadzono 90 godzin zajęć dla trzech grup. Bezpośredni uczestnicy projektu nabytą wiedzę i umiejętności wykorzystali do tworzenia strony internetowej, na której znalazły się informacje dostępnych form działalności społeczno-kulturalnej na terenie Nowego Targu, m.in. adresy, e-maile, opisy i zdjęcia. Podobne działanie zrealizowano w Liptowskim Mikulaszu. Polscy i słowaccy uczestnicy nawiązali bezpośrednią współpracę i znajomości podczas zwiedzania partnerskich miast i ich okolic. Każde z tych spotkań było utrwalane na zdjęciach, które złożyły się na wspólnie przygotowaną wystawę fotograficzną przedstawiającą zabytki, atrakcje turystyczne i uczestników projektu. Dużym zainteresowaniem cieszyły się wykłady i prezentacje multimedialne, które odbyły się w Nowym Targu, zatytułowane *Pomysł na siebie*, *Metody aktywizacji w grupie 50+*, *Aktywność fizyczna po pięćdziesiątym roku życia w obliczu zmian cywilizacyjnych*, *Wolontariat jako szansa i wyzwanie*.

**Lista mikroprojektów zrealizowanych w Euroregionie „Tatry” w ramach Programu Współpracy Transgranicznej
Rzeczpospolita Polska – Republika Słowacka 2007–2013.**

Lp	Beneficjent	Partner / partnerzy projektu	Tytuł projektu	Całkowita wartość projektu (EUR)	Dofinansowanie z EFRR (EUR)
I nabór					
1	Miejska Biblioteka Publiczna w Limanowej	Oravská knižnica Antona Habo-vštiaka v Dolnom Kubíne	Transgraniczny Dialog Kulturowy	18 009,09	15 307,73
2	Gmina Spytkowice	Obec Blatnica	Pierwsze kroki na drodze do wzajemnej współpracy gminy Spytkowice i wsi Blatnica	24 717,81	21 010,14
3	Limanowski Dom Kultury	Mesto Dolný Kubín	40 lat razem	33 124,34	28 155,69
4	Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu	Podtatranské osvetové stredisko v Poprade	TTT – Transgraniczny Trakt Tradycji	38 142,80	32 421,37
5	Podhalańskie Stowarzyszenie Muzyczne, Chór Écho Gorczańskie	Miestny klub Slovenského Orla, Trstená	Wspólne koledy polsko-słowackiego pogranicza	36 844,53	31 317,85
6	Miejska Biblioteka Publiczna w Nowym Targu	Liptovská knižnica Gašpara Fejérpataky-Belopotočského v Liptovskom Mikuláši	Aktywność przede wszystkim	11 093,43	9 429,42
7	Fundacja Rozwoju Regionu Jeziora Czorsztyńskiego	Obec Veľká Franková, Gmina Łapsze Niżne, Gmina Nowy Targ	Rowerem po Spiszu (etap I)	56 575,88	46 505,37
8	Powiat Nowosądecki	Mesto Stará Ľubovňa	Jak to powiedzieć? – praktyczny kurs języka słowackiego i polskiego	35 648,67	30 301,37
9	Powiat Nowosądecki	Mesto Stará Ľubovňa	Platforma medialna Popradzkie Wrota	58 549,29	49 140,42
10	Centrum Kultury i Promocji Gminy Czarny Dunajec	Obec Habovka	Polsko-słowackie inspiracje folklorystyczne, Euroregion Tatry 2010	21 833,72	18 558,66
11	Gmina Czarny Dunajec	Obec Habovka	Współzawodnictwo sportowe Tatry 2010	43 070,74	36 610,14
12	Zespół Szkół Ogólnokształcących – Gimnazjum w Muszynie	Gymnázium Leonarda Stöckela, Bardejov	Współpraca młodzieży i nauczycieli polsko-słowackich z zachowaniem wartości kulturowych regionów przygranicznych	45 619,80	38 776,83
13	Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Občianske združenie Kamenná veža	Spotkajmy się na zamku w Muszynie – historia i współczesność	52 725,05	44 816,29
14	Związek Międzygminny „Perły Doliny Popradu” Pivniczna-Zdrój	Združenie obci hornej Torysy, Lipany	112 łączy nas	53 150,17	45 177,64

15	Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Obec Ľubotín	Poznajmy się jeszcze lepiej w Muszynie	42 999,14	36 549,28
16	Gmina Raba Wyżna	Obec Gánovce	Szlakami historii i kultury, czyli polsko-słowackie wędrówki rowerowe obejmujące miejsca historyczne i kulturalne	22 437,07	19 071,51
17	Gmina Raba Wyżna	Priatel'ia Súkromného gymnázia v Poprade, Učňiowski Klub Sportowy przy Gimnazjum nr 2 Nowy Sącz	EUROLIGA – Edycja Polska, Polsko-Słowacka Liga Amatorskiej Piłki Siatkowej	25 507,48	21 681,36
18	Pieniński Park Narodowy	Štátna ochrana prírody SR, Správa Pieninského národného parku	Ocena zmian w środowisku Pienin spowodowanych budową i eksploatacją Zespołu Zbiorników Wodnych Czorsztyn – Niedzica i Sromowce Wyżne	8 083,56	6 862,95
19	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze, Zarząd Oddziału Tatrzańskiego	Základná škola s materskou školou v Zuberči	Utworzenie i promocja Centrum Tatrzańskich Szlaków Transgranicznych	40 469,15	34 398,79
20	Zespół Szkół im. Legionów Polskich w Poroninie, Szkoła Podstawowa i Gimnazjum	Základná škola s materskou školou, Spišský Hrhov	Młodzi na szlakach pogranicza polsko-słowackiego	54 975,56	46 729,23
21	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Gorce – Pieniny”	Obec Lechnica	Twórcy ludowi pogranicza polsko-słowackiego	18 129,38	15 409,98
22	Muzeum Orawski Park Etnograficzny w Zubrzycy Górnej	TURIST – ORAVA, združenie pre rozvoj cestovného ruchu a historických tradícií Oravy v Dolnom Kubíne, Uniwersytet Śląski w Katowicach	Studium porównawcze tradycyjnej architektury orawskiej na starej fotografii ze stanem obecnym	39 813,98	33 841,88
23	Gmina Bukowina Tatrzańska	Občianske združenie Priatel'ia hradu Ľubovňa	Sekrety zbójników czyli skarby Podhala	40 243,61	34 207,07
24	Gmina Jabłonka	Mesto Trstená, Orawskie Centrum Kultury	Wspólny Rozwój Kultury i Sportu na Orawie 2010	32 582,24	27 694,91
25	Miasto Mszana Dolna	Obec Nižná	Zagórzańsko-orawska konfrontacja kultur poprzez organizację cyklu imprez	49 204,34	40 972,45
26	Gmina Łapsze Niżne	Obec Osturňa	Spisz – Kraina Wielu Kultur	20 226,81	17 192,79
27	Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie	Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Prešove, Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Žiline	Bezpieczne pogranicze polsko-słowackie – wymiana doświadczeń między służbami porządkowymi	24 155,69	20 532,34
28	Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie	Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Prešove, Gmina Uście Gorlickie	Bezpieczeństwo w ruchu drogowym na pograniczu polsko-słowackim	15 947,38	13 555,27
29	Komenda Wojewódzka Policji w Krakowie	Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Prešove, Gmina Uście Gorlickie	Stop kradzieżom zabytków dziedzictwa kulturowego pogranicza polsko-słowackiego	18 506,06	15 730,15
30	Gmina Uście Gorlickie	Obec Hervartov	Szlakiem małej i dużej architektury sakralnej gminy Uście Gorlickie – II etap	13 316,51	11 319,03

31	Stowarzyszenie Pogranicza	Hornošarišské osvetové stredisko v Bardejove	Łączą nas wspólne tradycje	16 889,42	14 356,01
32	Gmina Raciechowice	Obec Hladovka	Na tropie tradycji – identyfikacja dziedzictwa kulturowego czterech gmin	33 361,68	28 357,43
33	Gmina Tokarnia	Obec Vitanová, Gminny Ošrodek Kultury i Sportu, Tokarnia	Polsko-słowackie lato	5 436,30	4 620,86
34	Gmina Siepraw	Obec Spišský Štvrtok	Uchronić od zniszczenia i zapomnienia przydrożne figury pogranicza polsko-słowackiego	37 052,93	31 494,99
35	Gmina Nowy Targ	Mikroregión pod Poľudnicou „Združenie obcí”	Szlaki po obiektach pamiątkowych i miejscach znaczących gminy Nowy Targ	40 028,16	34 023,93
36	Gmina Poronin	Mikroregión Baranec	Ponad granicami Gmina Poronin – Mikroregion Baranec	20 075,22	17 063,94
37	Tatrzański Park Narodowy	Štátne lesy Tatranského národného parku, Tatranská Lomnica	Tatry bez granic – internetowy konkurs wiedzy	10 430,34	8 865,79
38	Tatrzański Park Narodowy	Múzeum v Kežmarku	Tatrzańskie dziedzictwo	92 080,78	49 696,00
39	Miasto i Gmina Szczawnica	Mesto Spišská Belá	Przenikanie kultur: polsko-słowacka wymiana środowisk twórczych	35 778,90	30 412,06
40	Miasto i Gmina Szczawnica	Mesto Spišská Belá	Wzmocnienie konkurencyjności pogranicza polsko-słowackiego na międzynarodowym rynku turystycznym	41 155,50	34 982,17
41	Gorlickie Centrum Kultury	Kultúrne a turistické centrum Bardejov	Jak bardzo jesteśmy do siebie podobni Gorlice – Bardejov	11 087,36	9 424,26
42	Gmina Czorsztyn	Združenie pre rozvoj regiónu Pienin a Zamaguria, Červený Kláštor, Powiatowy Zarząd Dróg, Nowy Targ	Ścieżka rowerowo-piesza wokół Tatr „Pienińska Pętla” opracowanie dokumentacji technicznej	43 444,06	36 927,45
43	Gminne Centrum Kultury w Kluszkowcach z siedzibą w Maniowach	CYPRIAN, n.o., Červený Kláštor	Poznanwanie się i integracja społeczeństw „Małych Ojczyzn” pogranicza polsko-słowackiego – mieszkańców Gminy Czorsztyn i Czerwonego Klasztoru	24 737,13	21 026,56
44	Miasto Nowy Targ	Mesto Kežmarok	Nowy Targ – Kieżmark, transgraniczna prezentacja kuchni regionalnej	32 360,55	27 506,46
45	Gminny Ośrodek Kultury w Łapszach Niżnych z siedzibą w Niedzicy	Mesto Spišská Stará Ves, Gmina Łapsze Niżne	Spiskie kalendarium imprez – wspólne korzenie, wspólne horyzonty	39 982,05	33 984,74
46	Tatrzańska Agencja Rozwoju, Promocji i Kultury	Združenie cestovného ruchu Vysoké Tatry, Starý Smokovec	Tatry zapraszają!	45 288,31	38 495,06
47	Tatrzańska Agencja Rozwoju, Promocji i Kultury	Združenie cestovného ruchu Vysoké Tatry, Starý Smokovec	Szlak Góral-Ski	48 180,44	40 953,37
48	Gmina Jodłownik	Obec Vitanová	Integracja regionalna gmin pogranicza polsko-słowackiego – Jodłownik i Vitanova	42 207,01	31 309,15

49	Gmina i Miasto Dobczyce	Obec Šarišské Michaľany	Rozszerzenie współpracy gmin Dobczyce i Sarisskie Michaľany na polach kultury, rekreacji i turystyki przez włączenie nowych partnerów	57 919,50	48 264,32
50	Biuro Promocji Zakopanego	Klaster LIPTOV – združenie cestovného ruchu, Liptovský Mikuláš	TATRA-INFO – system wymiany informacji turystycznej Podhale – Liptów	34 238,54	29 102,75
51	Ochotnicza Straż Pożarna w Muszynie	Obec Malý Lipník, Miasto i Gmina Uzdrowskova Muszyna	Wspólne działania przeciwpowodziowe i ratownictwo ekologiczne – Muszyna	34 851,73	29 623,97
52	Nowosądecki Inkubator Przedsiębiorczości	VIC Velmax n.o., Prešov, Regionlana rozvojová agentúra TATRY-SPIŠ, Kežmarok	Przedsiębiorczość bez granic!	24 849,47	21 122,06
53	Stowarzyszenie im. Mieczysława Karłowicza w Zakopanem	Základná umelecká škola v Poprade	„Muzyka na szczytach” – Festiwal Artystyczny w Zakopanem	38 866,02	33 036,11
54	Powiatowe Centrum Kultury w Nowym Targu	Združenie Región Tatry	Pielgrzymki Jana Pawła II Pod Tatrami w Polsce i na Słowacji	35 787,28	30 419,19
55	Muzeum Okręgowe w Nowym Sączu	Mesto Stará Ľubovňa	Sądecko-spiskie pogranicze – historyczny trakt handlowy wiodący doliną rzeki Poprad	46 141,19	39 220,01
56	Związek Euroregion „Tatry”	Združenie Región Tatry	15 lat polsko-słowackiej współpracy transgranicznej Euroregionu „Tatry”	57 656,34	49 007,89

II nabór

57	Komenda Powiatowa Policji w Nowym Targu	Krajské riaditeľstvo PZ v Prešove, Krajské riaditeľstvo PZ v Žiline	Wzmocnienie usług turystycznych i sportowych poprzez zapewnienie bezpieczeństwa na pograniczu polsko-słowackim – bez względu na porę roku	24 653,89	20955,81
58	Komenda Powiatowa Policji w Gorlicach	Krajské riaditeľstvo PZ v Prešove, Gmina Uście Gorlickie	Polsko-słowackie ćwiczenie dowódczo-sztabowe	12 093,82	10279,75
59	Wiejski Ośrodek Kultury w Ochotnicy Dolnej	Obec Kyjov	Łączą nas góry i muzyka	22 249,85	18912,37
60	Orawskie Centrum Kultury	Mesto Trstená	Wspólny Rozwój Kultury na Orawie 2011	21 590,74	18352,13
61	Ochotnicza Straż Pożarna w Jurgowie	Mesto Spišská Belá	Polsko-słowackie konfrontacje orkiestr dętych Spisza	22 204,68	18873,98
62	Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu	Park kultúry a oddychu v Prešove	Otwarta przestrzeń integracji	29 794,55	25325,38
63	Karpacki Związek Pszczelarzy w Nowym Sączu	Spolok včelárov Slovenska, Trstená	Pszczoly w służbie człowieka i przyrody w Euroregionie „Tatry”	38 147,09	32425,03
64	Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania „Beskid Gorlicki”	Občianske združenie MAS LEV, Levoča	Polsko-słowackie spotkania Liderów	9 875,35	8394,05
65	Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu	Mesto Kežmarok	Rozwój turystyki kulturowej i przyrodniczej na pograniczu polsko-słowackim	18 762,69	15948,29

66	Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Občianske združenie „Kamenná veža”	Poznajemy życie codzienne na muszyńskim zamku	33 321,70	28323,45
67	Zespół Szkół Ogólnokształcą- cych w Lipnicy Wielkiej	Gymnázium Antona Bernoláka, Námestovo	Współpraca nas zbliża, Orawa łączy	14 648,14	12450,92
68	Miasto i Gmina Piwniczna-Zdrój	Občianske združenie OPPIDUM, Stará Ľubovňa	Sąsiedzka współpraca w promowaniu oraz odkrywaniu walorów i potencjału turystycznego pogranicza Piwniczna-Zdrój – Stará Ľubovňa	22 197,04	18867,48
69	Gmina Raciechowice	Obec Hladovka, Szkoła Muzyczna I Stopnia w Czaślawiu	Polsko-słowackie spotkania z kulturą	37 221,98	31 638,69
70	Gmina Miasto Zakopane	Mesto Vysoké Tatry	Poznajmy się lepiej	16 836,49	14 311,02
71	Gmina Miasto Nowy Targ	Mesto Kežmarok	Transgraniczna podróż z Nowego Targu do Kieżmarku śladami stroju ludowego	22 382,81	19025,38
72	Tatrzański Park Narodowy	Štátne lesy Tatranského národného parku, Tatranská Lomnica	Polscy i słowaccy uczniowie poznają Tatry – cykl imprez edukacyjnych	36 734,56	31224,37
73	Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu	Múzeum v Kežmarku	Ocalić od zapomnienia fotografie polsko-słowackiego Podtatrza i Tatr	43 154,72	36681,51
74	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Żołnierzy Armii Krajowej w Nowym Targu	Základná škola, Kežmarok	Szkoła Charakterów – Przez sport do integracji	41 605,85	35364,98
75	Stowarzyszenie Pogranicza	Hornošarišské osvetové stredisko v Bardejove	Architektura Beskidu Niskiego w miniaturze	29 599,45	25159,53
III nabór					
76	Zespół Szkolno Przedszkolny – Szkoła Podstawowa nr 1 im. Kurierów Sądeckich w Muszynie	Základná škola s materskou školou, Ľubotín	Edukacja bez granic – w Ľubotinie i w Muszynie	34 249,68	29 112,22
77	Gmina Uście Gorlickie	Obec Šiba	Ścieżki nordic walking na pograniczu polsko-słowackim	26 788,44	22 770,17
78	Szkoła Podstawowa nr 11 im. Żołnierzy Armii Krajowej w Nowym Targu	Základná škola, Kežmarok	Poznaj i baw się w Euroregionie „Tatry” – mały przewodnik	22 151,83	18 829,05
79	Fundacja Rozwoju Regionu Jeziora Czorszyńskiego	Obec Veľká Franková, Gmina Ľapsze Nižne	Ścieżka łączy Spisz	58 182,27	45 742,90
80	Miasto i Gmina Piwniczna-Zdrój	Obec Mníšek nad Popradom	Budowa produktu markowego – trasy biegowe na obszarze Czerwonej Młaki i Niedźwiedzego	37 321,11	19 406,97
81	Miejsko Gminny Ośrodek Kultury w Piwnicznej-Zdroju	Mesto Stará Ľubovňa	Szlakami kurierów przez zielone granice	37 775,68	32 109,32
82	Miejska Biblioteka Publiczna w Limanowej	Oravská knižnica Antona Habo- vštiaka v Dolnom Kubíne	Transgraniczne przenikanie	9 692,29	8 238,44

83	Gmina Jabłonka	Mesto Trstená	Poznajmy się lepiej na Orawie, integracja przez kulturę i sport	39 186,85	33 308,82
84	Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Obec Kamenica	Odkrywamy tajemnice muszyń- skiej warowni i zabytków histo- rycznego Państwa Muszyńskiego	35 925,44	30 536,62
85	Miasto i Gmina Szczawnica	Obec Lesnica	Poprawa bezpieczeństwa ruchu turystycznego na ścieżce pieszo-rowerowej łączącej centrum Uzdrowiska Szczawnica ze Słowacją	67 276,49	42 323,63
86	Miasto i Gmina Szczawnica	Obec Lesnica	System międzynarodowej informacji turystycznej dla miasta Szczawnica	43 933,47	37 343,44
87	Delegatura w Nowym Sączu Okręgowej Izby Lekarskiej w Krakowie	Regionálna lekárska komora Žilina	Specyficzne problemy medyczne pogranicza polsko-słowackiego – wymiana doświadczeń środków lekarskich	26 328,69	22 379,38
88	Powiat Nowosądecki	Mesto Stará Ľubovňa	Transgraniczny system czynnej ochrony przeciwpowodziowej Powiatu Nowosądeckiego oraz Starej Ľubovni	41 159,65	34 985,70
89	Powiat Nowosądecki	Mesto Stará Ľubovňa, Ľubovnianske múzeum – hrad v Starej Ľubovni	Razem w Europie – turystyka bez granic	45 240,74	38 454,62
90	Ochotnicza Straż Pożarna w Wierchomli Wielkiej	Mesto Podolíneć	Bezpieczna Dolina Popradu	36 052,93	30 644,99
91	Tatrzański Park Narodowy	Štátne lesy Tatranského národného parku, Tatranská Lomnica	Tatrzańskie lapidarium	37 649,28	32 001,88
92	Tatrzański Park Narodowy	Múzeum v Kežmarku	Obraz Tatr i Podtatrza utrwalony na kartach pocztowych	34 201,49	29 071,27
93	Gmina Nowy Targ	Obec Závažná Poruba, Klub sportowy „Obidowiec Obidowa”	Śladami Olimpijczyków	46 291,98	39 348,18
94	Gmina Nowy Targ	Obec Závažná Poruba, Zespół Szkoły Podstawowej i Gimnazjum w Waksmundzie	Turystyka rowerowa – brzegiem Dunajca na Słowację	40 104,52	34 088,84
95	Gmina Miasto Zakopane	Mesto Vysoké Tatry	Biegiem do integracji	16 780,73	14 263,62
96	Gmina Kościelisko	Mesto Tvrdošín	Szlak pieszo-rowerowy szansą rozwoju regionu pogranicza polsko-słowackiego	37 574,43	31 938,26
97	Gmina Lipnica Wielka	Mesto Dolný Kubín, Obec Rabčice	Szlaki rowerowe na pograniczu polsko-słowackim. Gmina Lipnica Wielka – Rabčice – Dolny Kubin	50 760,60	43 146,51
98	Gmina Spytkowice	Obec Oravský Biely Potok	Wzmocnienie współpracy partnerskiej pomiędzy Gminą Spytkowice i miejscowością Orawski Biały Potok	11 450,13	9 732,61
99	Zespół Placówek Oświatowych w Maniowach	Gmina Czorsztyn, Základná škola s materskou školou Kráľovnej Pokoja	Olimpiada bez granic	45 462,14	38 642,81

100	Zespół Placówek Oświatowych w Sromowcach Niżnych	Spojená škola Spišská Stará Ves, Gmina Czorsztyn	Dunajec – wspólna rzeka – wspólna sprawa	35 975,81	30 579,43
101	Gmina Stary Sącz	Mesto Levoča	Stary Sącz – Lewocza Letnie spotkania z muzyką i tradycją	35 159,98	29 885,98
102	Gmina Krynica-Zdrój	Mesto Bardejov	Trasy rowerowe Krynica-Zdrój – Bardejov	37 057,80	31 499,13
103	Powiat Gorlicki	Správa a údržba ciest Prešovského samosprávneho kraja, Komenda Powiatowa Policji w Gorlicach, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Gorlicach	Budowa systemu monitoringu bezpieczeństwa drogowego i środowiskowego w turystycznym obszarze nadgranicznym powiatu gorlickiego i kraju preszowskiego	43 599,99	37 059,99
104	Gmina Miasto Nowy Targ	Państwowe Gospodarstwo Leśne Lasy Państwowe Nadleśnictwo Nowy Targ, Mesto Kežmarok	Otwarte strefy rekreacji w miastach partnerskich Nowy Targ – Kieżmark	28 550,76	24 268,14
105	Gmina Miasto Nowy Targ	Mesto Ružomberok	Nowotarski Odcinek Rowerowego Szlaku Kulturowego wokół Tatr	48 219,96	32 712,42
106	Towarzystwo Słowaków w Polsce, Zarząd oddziału na Spiszu	Mesto Spišská Stará Ves	Wydanie czterojęzycznej publikacji – Przewodnik po Zamagurzu Spiskim	27 774,10	23 607,98
107	Centrum Kultury w Korzennej	Obec Raslavice	Kultura bliska i... daleka? – polsko-słowackie plenery etnograficzne	47 455,92	40 337,53
108	Miejski Ośrodek Kultury w Nowym Targu	Múzeum v Kežmarku	Śladami historii miast pogranicza polsko – słowackiego Nowego Targu i Kieżmarku	23 993,56	20 394,52
109	Stowarzyszenie Pogranicza	Obec Regetovka	Edukacja przyrodnicza i ochrona awifauny pogranicza polsko-słowackiego	36 300,09	30 855,07
110	Powiatowe Centrum Kultury w Nowym Targu	Olympijský klub Výsoké Tatry, Nowotarski Klub Olimpijczyka, Powiat Nowotarski, Powiat Tatrzański	Olimpijczycy polscy i słowaccy spod Tatr	32 132,04	27 312,23
111	Gmina Łąpsze Niżne	Obec Malá Franková	Przewodnik po ścieżkach pieszo-rowerowych na pograniczu polsko-słowackim	11 043,85	9 387,27
112	Gmina Łąpsze Niżne	Obec Matiašovce	Rozwój turystyki pieszo-rowerowej na pograniczu polsko-słowackim	59 459,61	45 783,89
113	Miasto Limanowa	Mesto Dolný Kubín	Rekreacja ruchowa szansą na integrację partnerstwa polsko-słowackiego	44 966,30	38 221,35
114	Związek Euroregion „Tatry”	Prešovská regionálna komora Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory	Transgraniczne Centrum Informacji Gospodarczej w Euroregionie „Tatry”	20 265,78	17 225,90
115	Związek Euroregion „Tatry”	Združenie Región „Tatry”, Gmina Miasto Nowy Targ	Partnerska współpraca transgraniczna Euroregionu „Tatry”	44 887,58	38 154,44

116	Powiat Limanowski	Mesto Dolný Kubín	INFOTUR – system promocji atrakcji turystycznych Powiatu Limanowskiego i Dolnego Kubina	33 540,66	28 509,56
117	Samodzielny Publiczny Szpital Specjalistyczny Chorób Płuc im. dr O. Sokołowskiego w Zakopanem	Národný ústav tuberkulózy, pľúcnych chorôb a hrudníkovej chirurgie, Vyšné Hágy	Polsko-słowacki program wczesnego wykrywania raka płuc	40 632,70	34 537,79
118	Komenda Powiatowa Policji w Nowym Targu	Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Žiline, Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Prešove, Grupa Regionálna Górskeho Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego, Grupa Podhalańska	Wzmocnienie działań z dziedziny usług turystycznych i ochrony środowiska na pograniczu polsko-słowackim poprzez większą integrację i skuteczniejsze zapewnienie bezpieczeństwa przez służby porządkowe i ratownicze	31 932,64	27 142,74
119	Zespół Szkolno-Przedszkolny w Libuszy, Gimnazjum im. prof. A. Kosiby, Szkoła Podstawowa im. prof. A. Kosiby i Przedszkole im. prof. A. Kosiby	Mestský hádzanársky club Bardejov, Gmina Biecz	Piłka ręczna łączy nas – sport alternatywą dla uzależnień	33 280,64	28 288,54
120	Gmina Jabłonka	Mesto Trstená, Centrum voľného času Trstená	Budowa wielofunkcyjnego boiska sportowego dla dzieci z Jabłonki i Trsteny	99 228,85	43 521,77
121	Gmina Jabłonka	Mesto Trstená	I Światowy Zjazd Orawian retrospektywa	14 544,44	12 362,77
122	Podhalańska Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Nowym Targu	Stowarzyszenie „Uniwersytet Trzeciego Wieku” w Nowym Targu, Prešovská univerzita v Prešove – Fakulta zdravotníckych odborov	Program aktywności ruchowej osób starszych z pogranicza polsko-słowackiego	44 025,43	37 421,61
123	Zespół Szkół nr 1 im. Władysława Orkana w Nowym Targu	Stredná umelecká škola, Kežmarok	Utworzenie centrum spotkań młodzieży polsko-słowackiej w Nowym Targu	57 924,13	49 235,51
124	Zespół Szkół Centrum Kształcenia Rolniczego w Hańczowej	Obec Richvald	Trasy narciarstwa biegowego	36 740,58	31 229,49
125	Gmina Raciechowice	Polskie Towarzystwo Turystyczno-Krajoznawcze Oddział w Dobczycach, Obec Vitanová	Turystyka ponad granicami – wspólna platforma integracji mieszkańców i rozwoju Raciechowic i Vitanovej	45 062,55	38 303,16
126	Miasto i Gmina Uzdrowskowa Muszyna	Obec Lenartov	Odkrywanie źródeł wód mineralnych pogranicza polsko-słowackiego	50 293,21	42 749,22
127	Miasto Mszana Dolna	Obec Nižná	Poznajmy się bliżej – działania informacyjne na terenie Miasta Mszana Dolna zacieśniające współpracę z Gminą Nižna na Słowacji	20 881,49	17 749,26
128	Zjednoczenie Łemków w Gorlicach	Obec Fričkovce	Szlak pielgrzymkowy na pograniczu polsko-słowackim	50 780,09	43 163,07
129	Małopolskie Centrum Kultury SOKOŁ w Nowym Sączu	Hornošarišské osvetové stredisko	Województwo Małopolskie i Kraj Preszowski –10 lat współpracy dla wspólnego rozwoju	43 759,85	37 195,87

130	Towarzystwo Słowaków w Polsce, Zarząd Oddziału na Spiszu	Oravské kultúrne stredisko	Uruchomienie Działu Kultury w Centrum Kultury Słowackiej w Nowej Białej na Spiszu	22 096,38	18 781,92
131	Gmina Poronin	Obec Štrba, Gminny Oárodek Kultury w Poroninie, Zakon Kaznodziejski (Zakon OO. Dominikanów), Dom zakonny w Małem Cichem, Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Jana Chrzciciela w Nowem Bystrem, Parafia Rzymskokatolicka pw. NMP Królowej w Murzasichlu, Parafia Rzymskokatolicka pw. Św. Marii Magdaleny w Poroni- nie; Parafia pw. Św. Anny w Zębic	Na szlaku kultury sakralnej Gmina Poronin – Obec Štrba	36 096,86	30 682,33
132	Krynicky Towarzystwo Hokejowe, Klub Młodziezowy Krynica	Hokejový klub 46 Bardejov	Hokej w sercach ludzi naszych regionów	44 903,59	38 168,05
133	Gmina Miasto Nowy Targ	Mesto Kežmarok	Szlakiem mało znanych osobliwosci przyrodniczych i kulturowych wokół Tatr	24 071,68	20 460,92
134	Miasto Limanowa	Mesto Dolný Kubín	Lachowsko-orawski festiwal kultur	124 102,20	49 802,21
135	Miasto Limanowa	Mesto Dolný Kubín	Telemost pomiędzy Limanową i Dolnym Kubinem	37 020,38	31 467,32
136	Stowarzyszenie Muzyka Świata AKORD	Nový domov Stropkov, Hotelová akadémia Prešov	Być trzeźwym człowiekiem to być wolnym i twórczym człowiekiem	11 814,05	10 041,94
137	Gmina Łapsze Niżne	Obec Matiašovce	Rozwój bazy sportowej na pograniczu polsko-słowackim	36 603,01	31 112,55
138	Gmina Nowy Targ	Obec Závažná Poruba, Szkoła Podstawowa w Pyzówce	Rowerem po Podhalu	48 815,54	41 493,20
139	Gmina Miasto Zakopane	Mesto Vysoké Tatry	Forum Miast Euroregionu „Tatry“	24 699,45	20 994,53
140	Stowarzyszenie Rozwoju Spisza i Okolicy	Občianske združenie pre rozvoj regiónu SPIŠ Vlkovce	Tradycyjny strój ludowy na Spiszu po obu stronach granic	19 199,40	16 319,49
141	Miejski Młodziezowy Klub Sportowy „Podhale” Nowy Targ	ŽHK 2000 Šarišanka Prešov, Florbalový klub Tvrdošín	Równe w hokeju, równe w życiu – transgraniczna współpraca na rzecz sportowych równych szans	45 143,13	38 371,66
142	Związek Euroregion „Tatry”	Združenie Región „Tatry”	Polsko-słowacka strategia działa- nia Europejskiego Ugrupowania Współpracy Terytorialnej TATRY na lata 2014–2020	38 505,98	32 730,08
143	Związek Euroregion „Tatry”	Združenie Región „Tatry”	Piśmiennictwo na polsko-słowackim pograniczu – wydanie książki Michała Jagiełły pt. „Słowacy w polskich oczach” w przekładzie na język słowacki	17 399,29	14 789,40
			SUMA	5 034 147,08	4 101 420,04